

Збірник наукових матеріалів
XXXVI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ІННОВАЦІЇ НАУКИ ХХІ СТОЛІТТЯ»

18 листопада 2019 року

Частина 17

м. Вінниця

Інновації науки XXI століття, XXXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 18 листопада 2019 року. – Ч.17, с. 88.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXVI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Інновації науки XXI століття», 18 листопада 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Природничі науки

<i>Берестюк Л.В., Ляшук І.М., науковий керівник: Хомюк Н.В.</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	5
<i>Морган В.К.</i> ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА КАМ'ЯНА МОГИЛА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ АРХЕОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ.....	8
<i>Морган В.К.</i> ВИВЧЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ПІДХОДУ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ	16
<i>Мус Ю.С., Стервоєдов Н.Г.</i> СТЕНД ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ МАГНИТОРЕЗИСТИВНЫХ СВОЙСТВ НАНОРАЗМЕРНЫХ МНОГОСЛОЙНЫХ ПЛЕНОК....	26
<i>Плахтина М.А, Гусак М.М., Куцак Н.С.</i> ТЕХНОЛОГІЯ ОДЕРЖАННЯ ПОЛІМЕРНИХ КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ, СТРУКТУРОВАНІХ ВУГЛЕЦЕВИМИ НАНОТРУБКАМИ, ДЛЯ ЛІТАКОБУДУВАННЯ.....	29
<i>Розульчик М.А., Розульчик Т.М.</i> МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПО ВИДОБУТКУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ БУРШТИНУ НА УКРАЇНІ.....	33
<i>Слюсар Є.О.</i> АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН ОЗЕРА СИВАШ	35
<i>Starukh H., Pinkas J., Koci K.</i> SYNTHESIS AND CHARACTERISATION OF Cu-CONTAINED LAYERED DOUBLE HYDROXIDES FOR PHOTOCATALYTIC REDUCTION OF CO ₂	37
<i>Харсун О.О.</i> ІКТ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОТИ МАТЕМАТИКИ...(з досвіду роботи викладача математики)	42
<i>Chkhaidze O.T.</i> PSYCHO-ONCOLOGY: CANCER IN OUR THOUGHTS	45

Філологічні науки

<i>Бабуріна В.Д.</i> СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	48
<i>Бітунова Т.Г.</i> ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕЛЕДИСКУРСА ЖАНРУ ТОК-ШОУ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКИХ ТОК-ШОУ «THE OPRAH SHOW» ТА «LARRY KING LIVE»	53

<i>Добровольська М.І., Сидорук Г.І. ЗВУКОВИЙ СИМВОЛІЗМ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ</i>	58
<i>Козловський Д.Р. СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В АНГЛОМОВНІЙ ТА УКРАЇНОМОВНІЙ РЕКЛАМІ</i>	61
<i>Кулик А.О. ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТЬ «ІДІОСТИЛЬ» ТА «ІДІОЛЕКТ» ...</i>	67
<i>Кушнір Л., Сидорук Г.І. ПРОБЛЕМА ПОЛІСЕМІЇ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ</i>	70
<i>Литвин К.О. АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ-ТЕЛЕСКОПІЗМИ: СТРУКТУРНІ, СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ).....</i>	75
<i>Лук'янчук І.О., Сидорук Г.І. АНГЛІЙСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....</i>	81

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

*Берестюк Л.В., Ляшук І.М.,
студентки Луцького педагогічного коледжу
науковий керівник: Хомюк Н.В.
м. Луцьк, Україна*

У статті розглянуто проблему формування природознавчої компетентності вчителів початкової школи. Визначено та обґрунтовано зміст природознавчих компетенцій на основі теоретичного аналізу досліджень вчених-методистів.

Ключові слова: компетенція, компетентність, вчитель початкових класів, природознавча компетентність.

Зміни в освіті, пов'язані з її реформуванням, ставлять високі вимоги до особистості вчителя, особливо до вчителя початкових класів. Результати наукових пошуків доводять, що сьогодні в освіті актуальності набуває не набуття готових знань, умінь і навичок майбутнім вчителем, а вміння користуватися ними для вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, компетенцій [1]. Саме через це, думки багатьох учених та науковців і досі зосереджені на визначенні змісту та умов формування компетентного фахівця.

Компетентність вчителя не вичерпується вузькопрофесійними рамками. Рівноправними виступають такі змістові складові компетентностей учителя як: креативність, критичне мислення, здатність до аналізу, потреба в самовдосконаленні, практичних умінь і знань. Тобто, вони акумулюють в собі інтеграцію досвіду, теоретичних знань, практичних умінь і значущих для учителя особистих якостей [2].

Державний стандарт початкової загальної освіти передбачає подальше удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя, особливо базової та методичної підготовки. При цьому, особливого значення набувають дисципліни, що входять до освітньої галузі «Природознавство». Державний стандарт початкової освіти вказує на важливості формування природознавчої

компетентності учнів шляхом засвоєння ними інтегрованих знань про природу, розвиток розумових здібностей та пізнавальної активності [3].

Тому пріоритетним напрямом вищої освіти є підготовка майбутніх учителів до професійної педагогічної діяльності з метою формування в них самих природознавчої компетентності, що в подальшому забезпечить успішність формування останньої в молодших школярів.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, які розкривають проблему професійної підготовки фахівців, питання формування у них природознавчої компетентності залишається малодослідженим і потребує всебічного обґрунтування, що забезпечить підвищення рівня професіоналізму та компетентності вчителів .

Мета написання статті полягає в дослідженні проблеми формування природознавчої компетентності вчителів.

Освітня компетенція – це сукупність смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності учня по відношенню до певного кола об'єктів реальної дійсності, що є необхідними для здійснення особистісно і соціально-значущої продуктивної діяльності. У відповідності з розподілом змісту освіти на загальний метапредметний, міжпредметний і предметний, він пропонує трьохрівневу ієрархію компетенцій:

- 1) ключові компетенції – належать до метапредметного змісту освіти;
- 2) загальнопредметні компетенції – належать до певного кола навчальних предметів і освітніх галузей;
- 3) предметні компетенції – часткові по відношенню до двох попередніх рівнів компетенції, такі, що мають конкретне висвітлення і можливість формування в рамках навчальних предметів [4].

Чимало науковців, серед яких Н. Бібік, Г. Ковальчук, С. Мартиненко, вважають, що набуття людиною знань, умінь і навичок, спрямованих на вдосконалення їхньої професійної компетентності, сприяє інтелектуальному й культурному розвитку особистості, формуванню в неї здатності швидко реагувати на запити часу [1].

Ось чому важливим є спочатку усвідомлення понять "компетентність" та "компетенція", а також розуміння, які саме компетенції включає природознавча компетентність і які умови сприятимуть їх ефективному формуванню.

Таким чином, переконуємося, що підготовка майбутнього вчителя повинна відповідати сучасним вимогам початкової освіти.

Компетентнісний підхід передбачає оволодіння майбутнім вчителем початкової школи системою знань і практичних умінь та навичок, спрямованої на організацію та керування процесом навчання природознавства та формування природознавчої компетентності молодших школярів. А отже, важливим є сформованість природознавчої компетентності у самих вчителів, яка передбачає особистісне утворення майбутнього вчителя, що характеризує здатність розв'язувати доступні соціально й особистісно значущі практичні та пізнавальні проблемні задачі, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин "людина – природа".

Саме питанню щодо формування природознавчої компетентності вчителів у системі підготовки до професійної роботи будуть присвячені наші подальші дослідження.

Література:

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід : рефлексивний аналіз застосування / Надія Михайлівна Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / [під заг. ред. О.В. Овчарук]. – Київ : К.І.С., 2004. – С. 45–51. 274

2. Михайличенко А.М. Навчання на основі компетентнісного стандарту / А.М. Михайличенко // Новий колегіум. – 2001. – № 3. – С. 46-50.

3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article.pdf>.

4. Хуторский А. Ключові компетенції і освітні стандарти – Режим доступу: <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>.

ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ЗАПОВІДНИКА КАМ'ЯНА МОГИЛА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ АРХЕОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ

Морган В.К.,
*студент історичного факультету
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Історико-географічний заповідник Кам'яна Могила розташовується на відстані 8 км на північ від Мелітополя і на 1,5 км на південь від с. Терпіння Мелітопольського району, в заплаві ріки Молочної (сmt. Мирне у Запорізькій області). У природному відношенні пам'ятка являє собою високий, до 12 м над рівнем долини ріки, пісковий пагорб, вкритий великими брилами пісковика, т. зв. «Сарматського ярусу». Загальна площа природного виходу каменю, разом із підніжжям, становить 3 га. В результаті ерозії та вивітрювання в товщі пісковика, який вкриває верхні яруси Кам'яної Могили, під плитами над схилами її горба утворилися численні гроти і навіси. Це унікальний у межах азово-чорноморської смуги залишок сарматських відкладень третинної епохи, що створився в процесі формування долини р. Молочної.

Ця унікальна місцевість тисячоліттями виступала у ролі природного величезного вітмара, про що свідчать залишки унікальних наскальних зображень — петрогліфів, які репрезентують еволюцію світогляду стародавнього населення Приазов'я від епохи пізнього палеоліту до середньовіччя (XXIV-XXII тис. до н.е. до X-XII ст.) [1, с.83-85].

Детальний опис відкритих наскальних зображень детально описаний у багатьох працях [2, с. 69-74], що звільняє нас від потреби наводити його у межах даної роботи.

Виходячи з багаторічної історії дослідження матеріалів Кам'яної Могили, нам вдається можливим зосередити увагу на виділені та описі головних етапів цього багатофакторного процесу. Загальний опис історії дослідження пам'ятки

міститься у роботі «Кам'яна Могила - підземний «ермітаж» Приазов'я» Михайлова [3, с.150].

Не зменшуючи внесок дослідника у розробку проблеми, ми маємо на меті виокремити головні етапи дослідження та акцентувати увагу саме на сучасному стані розробки тематики. Так, спираючись на аналіз методології та доступної досліднику того чи іншого періоду джерельної бази, виокремлено три етапи дослідження цієї непересічної пам'ятки.

Перший етап охоплює період з кінця XVIII ст. до початку XX ст., та характеризується введенням пам'ятки до наукового обігу завдяки відкриттю та систематизації геоморфологічних та історичних джерел. Так, перші відомості про Кам'яну Могили містяться у наказі 1778 р. російського полководця О.В. Суворова, який визначив місце для нової поштової станції біля пам'ятки [4].

У 1793 р. з'являється перша згадка пам'ятки на карті Мелітопольського повіту Таврійської області. На цій карті унікальне природне явище позначене як «Камінь-ЮЮн-Таш», що в перекладі з тюркського означає «гора, збірний камінь» [5, с.127-139]. Але ці свідчення надавали лише короткі відомості про місце розташування комплексу.

Тільки з 1837 р. у науковій літературі з'являється ціла низка статей академіка П.І. Кьопена, в яких надається опис: «Кам'яна Могила - так в Мелітопольському повіті називається горб, що складається з величезних куп пісковика і знаходиться на правому березі річки Молочної ... накопиченого тут природою камені то виступають із землі, то, схилиючись в протилежні сторони, утворюють як би навіси ... один з моїх провідників у дитинстві з товаришами бачив на стінах написи, з яких одна була завдовжки в аршин і більше ...» [5, с.127-128].

Нова інформація щодо Кам'яної Могили міститься у роботах М.І. Веселовського, який побував на Кам'яній Могили та частково дослідив стародавні зображення в її гротах та печерах.

Йому належить відкриття відомого гроту «Бика» та інших об'єктів стародавнього мистецтва. У 1889 р. М. І. Веселовський який із дослідників на присутніх справив тут розкопки. Розкопуючи неподалік Кам'яної могили інший

курган, археолог виїхав до села Терпінням «для перевірки чуток». Веселовський виявив «кам'яний курган», припустив, що це штучна споруда, в 1890 р. розкопав кілька печер, але, не виявивши ні скарбів, ні поховання, розчарувався і припинив роботу, залишивши лише коротку незначну запис про Кам'яну могилу [7, с. 3-4].

Висновки щодо першого етапу

Слід зауважити, що перший етап характеризується становленням первісного мислення та відтворення об'єктивної дійсності.

Перші розкопки - природний величезний вівтар, свідчення унікальних на-скальних зображень — петрогліфів, еволюція світогляду стародавнього населення Приазов'я від епохи пізнього палеоліту (XXIV-XXII тис. до н.е. до X-XII ст.)

Хронологічні рамки - кінець XVIII ст. початок XX ст., характеризується введенням пам'яток до наукового обігу завдяки відкриттю та систематизації геоморфологічних та історичних джерел.

Другий етап дослідження пам'ятки починається у 1930-ті рр. та пов'язаний з видатними розкопками В.М. Даниленка і О. М. Бадера і триває до 1970-х рр. Майже весь цей час, окрім років Великої вітчизняної війни, на пам'ятці відбувалися археологічні дослідження [8].

З 1934 р. по 1938 р. на Кам'яній Могилі працювала Азово-Чорноморська археологічна експедиція під керівництвом О.М. Бадера. Результатами робіт було відкриття багатьох гrotів та печер з унікальними зображеннями, серед яких гrot Мамонта-бика, «плити стоп», «кінські» плити, лінійно-геометричні зображення та ін. Результати дослідження були відображені в розділі «Петрогліфи Кам'яної Могили» монографічній праці у межах загально археологічного дослідження Північного Причорномор'я. [8].

У 1950-х рр. в долині річки Молочної планувалося будівництво Молочанського водосховища з метою забезпечення необхідною кількістю води степові простори Приазов'я. В зону затоплення за проектом потрапляла і унікальна пам'ятка. У зв'язку з цим Академія наук УРСР створила комплексну Мелітопольсько-Терпінівську експедицію на чолі з видатним українським археологом М.Я. Рудинським, який з 1951 по 1957 рр. працював на Кам'яній

Могилі. У результаті досліджень хронологічний діапазон створення петрогліфів був визначений епохою неоліту-бронзи (VI – поч. I тис. до н.е.).

Зокрема, мова йде про фундаментальну працю «Кам'яна Могила» [9, с.140], де зібрані всі відомі на той період малюнки з гротів і печер степового феномена, які за висновком автора стали «...одним із проявів того світорозуміння, яке склалося в межах широкого культурно-історичного поясу, що тягнеться через Старий Світ між Індією та Європейським узбережжям Атлантики».

У 1961 та 1963 рр. на Кам'яній Могилі працювали В.М. Гладилін та Б.Д. Михайлов, які відкрили нові гроти, а також в гроті Бика нові зображення биків, людей, лінійно-геометричні накреслення і т.д. Підсумком наукових досліджень Кам'яної Могилі стали публікації В. М. Гладиліна «До питання про вік наскельних малюнків Кам'яної Могилі» та «Die Felsbilder der Kamenaja Mogila in der Ukraine» (Німеччина) [11, с. 210], в якій автор датує петрогліфи періодом від епохи мезоліту до епохи бронзи, тобто X-II тис. до н. е. Вагомий внесок був зроблений і Б.Д. Михайловим, який відкрив грот Вишапа-дракона, який був головним центром виконання хтонічних культів ямно-катакомбної епохи. Велике наукове значення мають відкриті Б. Д. Михайловим знаки писемності, які споріднені з консонантними абетками стародавнього Близького Сходу. В цілому, ця книга є найбільш повним зібранням відкритих на Кам'яній Могилі зображень [12 с. 210-212].

Завершальними роботами у межах другого етапу були розкопки 1971-1973 рр., які проводилися Приазовською археологічною експедицією АН УРСР спільно з Мелітопольським краєзнавчим музеєм під керівництвом В. М. Даниленко та Б. Д. Михайлова. Було відкрито гроти Чаклуна і Чурінг, що містять, на думку В. М. Даниленко, гравіювання-малюнки оленя, двох вепрів, чаклуна, мамонта та інші, які датуються добою пізнього палеоліту. Фундаментальні висновки та узагальнення петрографічного матеріалу Кам'яної Могилі репрезентовані у низці монографічних праць М.В. Даниленко.

На думку автора, відповідні паралелі кам'яномогильським зображенням слід шукати, насамперед, в начертаннях Чільпика–Кара-Тюбе в Узбекистані та в наскельних зображеннях Північного Кавказу й Закубання тощо [15].

Висновки щодо другого етапу

Хронологічні рамки 1930-ті рр. 1980-х рр.

Другий етап характеризується становленням та розвитком досліджень щодо Кам'яної Могили.

Науковці: В.М. Гладилін, Б.Д. Михайлов, В. М. Даниленко.

Даний етап хоч і мав обмежений часовий простір але став платформою для подальших досліджень.

Третій етап охоплює період з початку 1980-х рр. по сьогоднішній день. Даний етап характеризується дослідженням пам'ятки у новому її статусі. У результаті переосмислення ролі цієї непересічної місцевості у осягненні геоморфологічного та історичного минулого, Кам'яна могила отримує статус історико-археологічного заповідника, що мало на меті збереження та охорону стародавніх петрогліфів.

З цього моменту починаються безперервні планомірні дослідження пам'ятки під керівництвом директора Державного історико-археологічного музею-заповідника «Кам'яна Могила» Б. Д. Михайлова. За майже 20 років дослідження, з 1983 по 2006 рр. було відкрито 17 нових гrotів та печер. Особливо серед них виділяються печери № 36-б (печера Бізона) та № 60 (печера Кози) з пізньопалеолітичними зображеннями мамонта, пtiці, бізона, коней. Вперше на Кам'яній Могилі знайдені мезолітичні мальовничі зображення оленя, оленихи, лучника та жінки, а в одному з гrotів знайдена унікальна скульптура епохи бронзи – голова ведичного дракону Врітру. Примітним фактом стала знахідка пісковикових плит з зображенням стародавніх «письмен», які датуються VI – початком V тис. до н.е.

Результатом 30-річної праці Б. Михайлова стали підготовлені ним книги-дослідження, а також фотоальбом «Кам'яна Могила - світова пам'ятка древньої культури в Україні», що вийшов друком восени 2003 року. У фотоальбомі вміщено знімки написів і малюнків, яким понад 10 тисяч років.

У липні 1994 року на запрошення Юрія Шилова до заповідника прибув Анатолій Георгійович Кифішин - один із небагатьох у колишньому СРСР шумерологів. Впродовж кількох десятиліть учений зумів досконало вивчити мову й культуру шумерів.

Несподівано для себе в музеї, розміщеному на території заповідника, Кифішин дуже швидко зміг прочитати напис на одному з планшетів, що являв собою копію знаків з грота Кам'яної Могили. Вражений тим, що йому вдалося так легко зрозуміти перший же напис, Кифішин взявся за дешифрування письма, знайденого на Кам'яній Могилі [15].

Дослідник В. Мойсеєнко наводить такі цікаві дані: «Коли генетики зі Стенфорда розшифрували результати вивчення хромосоми «Y» у понад тисячі чоловіків із 25 країн Європи, то виявилось, що предки третини з них колись, а точніше в палеоліті, проживали на території нинішньої України. І в цьому немає нічого дивного, тому що під час максимуму обледеніння Центральна Європа була практично безлюдною.

Знаки, які дослідники виявили в різних регіонах Європи, повторюються протягом тисячоліть, що свідчить про добре налагоджений зв'язок між племенами в ті далекі часи. Важливою особливістю написів Кам'яної Могили є те, що в них наявні посилання на таблички, ще древніші або наділені особливою святістю. 160 таких табличок були знайдені В. Даниленком та Б. Михайловим і чекають на своє прочитання.

А. Кифішин переконаний, що саме написи Кам'яної Могили послужили першоджерелом для ряду міфологічних сюжетів, відображених пізніше у шумерських, вавилонських, асирійських текстах. Один із таких сюжетів – Всесвітній потоп.

Відкриття Анатолія Кифішина називають геніальним. Воно стало можливим завдяки його титанічній праці, підтримці і допомозі з боку ініціатора досліджень Кам'яної Могили Юрія Шилова, директора заповідника Бориса Михайлова, мецената Олександра Поліщука, яким було здійснено видання книги про Кам'яну Могилу - цей воістину грандіозний архів древності і свого роду першу у світі бібліотеку.

У 2007 р. заповідник «Кам'яна могила» внесено до переліку номінацій ЮНЕСКО як найдавніший пам'ятник культури та історії розвитку людства. В цьому ж році заповіднику надано статус Державного [15].

Постановою Кабінету Міністрів України від 06.06.2007 № 808 з урахуванням виняткового наукового значення, культурної і природної цінності комплексу археологічних пам'яток «Кам'яна Могила» оголошена Державним історико-археологічним заповідником і розпорядженням Кабінету Міністрів України 05.12.2007 № 1094-р віднесено до державної власності [15].

Указом Президента України від 10.09.2008 № 815/2008 Державному історико-археологічному заповіднику «Кам'яна Могила» було надано статус Національного, 22.10.2008 отримано Державний акт на право постійного користування земельною ділянкою за № 116637 [15].

Багаторічні дослідження Кам'яної могили привели до відкриття 65 гротів і печер, на стелях яких виявлено кілька тисяч найрідкісніших наскельних зображень різних історичних епох (від пізнього палеоліту і мезоліту до середньовіччя). Гроти являють собою в основному невеликі (до 5-8 м), невисокі (1,2-1,5 м) скельні розколини з плоскими (або близькими до них) стельовими плитами. У наш час значна частина гротів заповнена піском (законсервована) для забезпечення збереження давніх петрогліфів. Серед більшості малюнків, розташованих на тлі лінійно-геометричних композицій, добре простежуються зображення людини, диких і домашніх тварин, сцени полювання, танцю, злягання, чаклунства, солярні знаки тощо. Наскельне мистецтво Кам'яної могили, по суті, є аналогом витворів первісних людей у печерах Західної Європи, Уралу, Сибіру, і відрізняється лише переважанням мистецтва малих форм. Більшість малюнків наносилася на пісковик не фарбами (виняток – печера № 36), а протиралися шматком твердого каменю, утворюючи заглиблення у менш твердому пісковику, які лише іноді вкривалися мінеральними червоними і чорними фарбами. Поряд з наскельними малюнками в окремих гротах збереглися барельєфи і кам'яна скульптура (дракон, риби, лев, голова людини тощо) [15].

В наші дні Кам'яна Могила стала місцем масового туризму, сюди приїжджають з різних кінців країни та й з-за кордону численні любителі «сивої давнини».

На сьогоднішній день заповідником розроблена «Комплексна програма археологічних досліджень на території НІАЗ «Кам'яна Могила» та його охоронних

зонах на 2015-2020 рр». Основною метою програми є отримання об'єктивної наукової інформації про археологічні пам'ятки регіону, забезпечення моніторингу технічного стану пам'ятників, а також проведення заходів по їх охороні, консервації, реставрації та музейного використання.

У 2015 році на території заповідника працювала археологічна експедиція в складі наукових співробітників музею та студентів МДПУ ім. Б. Хмельницького. Метою експедиції було вивчення двошарового поселення "Кам'яна Могила-2" епохи пізнього неоліту (IV тис. до н.е.) і пізньої бронзи (14-10 ст. до н.е.) [15].

Література:

1. Музейний Вісник № 8. – Запоріжжя, 2008 р., с.83-85
2. В. В. Манюк «Кам'яна Могила» в Україні: геологічна та археологічна спадщина світового значення» Вісник Національного науково-природничого музею, 2012, № 10, стор. 69-74
3. Борис Дмитриевич Михайлов - Каменная Могила- подземный "эрмитаж" Приазовья/, електронний ресурс, режим доступу - <http://historicaldis.ru/blog/43152177831/Biografivicha-Suvo> ст.17-18
4. Бадер О.Н. Древнейшие изображения на потолках гротов в Северном Приазовье // МИА, М.Л., – 1941. – № 2. – С.127-139.
5. Звіт Археологічної Комісії: «Розкопки Таврійської губернії» // ОАК за 1890 р. - Спб, 1893. - с. 3-4.
6. Петрогліфи Кам'яної Могили // Палеоліт і неоліт України. – К., 1947. - 297 с.-313.
7. 1893 Бадер Про. М. Петрогліфи Кам'яної могили // Палеоліт й неоліт України. Том I. Випуск VI, видавництво АН УРСР, Київ, електронний ресурс, режим дотупу - http://www.history.org.ua/?termin=Камуана_mogyla.
8. Рудинський М.Я. Кам'яна Могила. – К.: АН УРСР, 1961. – 140 с.
9. Gladilin W. Die Felsbilder der Kamennaya Mogila in der Ukraine. Jahrbuch fur prahistorische und ethnografische Kunst (УРЕК), Bd, 22, Berlin, 1969.
10. Гладилін В.М., Михайлов Б.Д. Про знахідки антропоморфних стел на Мелітопольщині // Археологія. – К., 1970. – т.ХХІІІ. с. 210-212.

11. Даниленко В.М. Неолит України. – К.: Наук. думка, 1969. – 258 с.
12. Даниленко В.М. Энеолит України. – К.: Наук. думка, 1974. – 175 с.
13. Даниленко В.М. Кам'яна Могила. - К.: Наук. думка, 1986. – 151 с.
14. Даниленко В.М. Про наскельні зображення Кам'яної Могили // Археологія. – К., 1950. – Т. IV. – С.78-90.
15. Михайлов Б.Д. Каменная Могила и ее окрестности: Сборник научных статей. – Запорожье: Дикое Поле, 2008, електронний ресурс, режим доступу - <http://ru.stonegrave.org/publics?lang=>.

УДК 910.1

Природничі науки

ВИВЧЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ПІДХОДУ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Морган В.К.,
*студент історичного факультету
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Проблематику досліджень сучасного світу суттєво корегує системна трансформація економічної, політичної, інформаційно-технологічної, соціокультурної міжцивілізаційної взаємодії у контексті глобалізаційної парадигми розвитку у складному симбіозі сучасних економічних ідеологій. Відбувається становлення глобальної економіки – феномену ХХІ століття, який, з одного боку, здатен мобілізувати світовий ресурсний потенціал у напрямі його ефективної реалізації, динамізувати міжнародний рух факторів, оптимізувати галузево-регіональні пропорції, а з другого - породжує складні для розуміння і вирішення проблеми соціально-економічного розвитку людської цивілізації. Асинхронність, диспропорційність та нерівномірність взаємовідносин суб'єктів глобальної економічної системи стають каталізатором кризових явищ і процесів з руйнівним потенціалом глобального масштабу. [3, с. 55].

Проблематика цивілізаційного виміру сучасного світового порядку та

глобальної взаємодії націй-держав знайшла глибоке обґрунтування у працях С.Б.Кримського, Ю.В.Павленка, Ю.Н.Пахомова, В.В.Седієва, А.А.Шморгуна та ін. Серед зарубіжних дослідників слід виділити Ф.Фукуяму, Е. Де Фреде та С.Хантигтона.

Уперше досліджував поняття «цивілізація» у контексті її взаємодії з поняттям «культура» І. Кант, який у 1784 році писав, що «ідея моралі належить культурі, і що застосування цієї ідеї тільки до манер і зовнішніх пристойностей позначає тільки лише цивілізацію» [2, с. 181]. Однак німецьке протиставлення «цивілізації» і «культури» не є чисто теоретичною абстракцією – воно є вираженням німецької самосвідомості, що сформувалася у результаті унікального історичного процесу. Поняття «цивілізація» і «культура» французи й англійці відносять до політичних і економічних, релігійних і технічних, до моральних і суспільних фактів. Німецьке ж поняття «культура» відноситься до духовних, релігійних фактів, фактів мистецтва. [5, с. 67].

У сучасній науці існує багато визначень цивілізації. Так, на думку С.Кримського, цивілізацію слід розглядати, як окрему, відносно автономну, здатну до самоорганізації та саморозвитку поліетнічну соціокультурну систему, яка має свої географічно-часові виміри, базові духовно-культурні цінності і відносно стійкі структури економічних, суспільно-політичних та культурних форм. За визначеними ознаками та критеріями класифікації виділяються наступні сучасні цивілізації: Західна, Східно-християнсько-Євразійська, Латиноамериканська, Мусульмансько-Афразійська, Індійсько- Південноазійська, Китайсько-Східноазійська, Японсько-Далекосхідна та Тропічна Африка як квазі-цивілізаційна спільнота [7, с. 8].

С.Хантигтон визначає цивілізацію, як певну культурну спільноту. Дослідник вказує на існування таких цивілізацій: Західна цивілізація, Індуїстська цивілізація, Ісламська цивілізація, Конфуціанська цивілізація, Латиноамериканська цивілізація, Православно-слав'янська цивілізація, Японська цивілізація, Африканська цивілізація [10]. Цивілізацію як облагороджену культуру визначає Е. Де Фреде. Культура, на його думку, – це сукупність поведінкових практик, що

набуваються та змінюються в межах певної групи, і забезпечують можливість комунікації між ними [13, с. 17].

У контексті історичного розвитку визначає цивілізацію В.Якунін. Зокрема, він вказує, що цивілізаційний підхід в історії є реальністю майже на протязі півтора століття, вивчення історії продовжує будуватись на лінійній парадигмі, успадкованій від епохи Просвітництва Гегелем та Марксом. Цивілізація розглядається у даному відношенні як поняття, що визначає усе людство у цілому, тобто як синонім поняття «культури». [4, с. 9].

Цивілізаційну структуру сучасного світу можна розглядати у двох вимірах. Перший припускає її аналіз у ракурсі концепції «світу-системи» І.Валлерстайна, який передбачає виділення: «світ-системного ядра» – групи найбільш розвинених і багатих країн; «напівпериферії» – країн середньорозвинених; «периферії» – бідних і відсталих аграрно-сировинних держав низькими, а то й від'ємними показниками темпів розвитку [11, с. 3].

Другий вимір виходить з того, що людство, як колись, так і тепер, являє собою складну динамічну систему окремих взаємодіючих цивілізаційних світів, регіональних цивілізацій, їхніх субцивілізаційних складових, філіацій і анклавів. У глобалізованому світі вони структуруються в ієрархічну систему, у межах якої між різними групами людства останніми десятиліттями виразно збільшується розрив у технологічному й економічному розвитку, рівні та якості життя. Північна Америка, Західна Європа і Японія, які є лідерами в інформаційній, технологічній та економічній сферах, належать до світ-системного ядра, тоді як інші цивілізаційні спільноти – до світових напівпериферії та периферії.

У стадіальному відношенні перші, що становлять «золотий мільярд», вийшли на рівень інформаційного, точніше, за М.Кастельсом, інформаційно-нального суспільства. Другі цивілізаційні спільноти загалом залишаються на стадії індустріального суспільства (іноді з анклавними вкрапленнями інформаційних структур, що працюють у найтіснішому взаємозв'язку з провідними центрами світ-системного ядра, але більше спираються на свою аграрно-сировинну базу), а треті – частково перебувають на примітивній

індустріальній стадії, однак демонструють широку, у багатьох випадках переважаючу, присутність доіндустріальних систем виробництва.

«Правлять бал» країни світ-системного ядра, що виступають у ролі інформаціонального, технологічного, економічного авангарду сучасного людства. Основна частина населення Землі мешкає у залежних від них державах світової напівпериферії і периферії, де зростає масове невдоволення сформованою на зламі XX і XXI століть глобальною системою відносин. Це визначає розбалансування, деструкцію системи відносин на планеті [11, с. 4].

За безумовної економічної, військової та інформаційної гегемонії Заходу, насамперед США, такий стан справ провокує відповідні реакції з боку багатьох політично активних груп незахідних народів. Але суть проблеми аж ніяк не в несумісності цінностей окремих цивілізацій (які різні, але загалом мають розглядатися як такі, що повинні взаємодоповнюватися), а в неприйнятті утилітарно-егоїстичного духу і рекламно-комерційних квазі-цінностей суспільства масового споживання багатьма представниками традиційних цивілізацій. Це не хантингтонівське «зіткнення цивілізацій» [10], а неприйняття квазі-цінностей Західної цивілізації людьми, орієнтованими на цінності і традиції інших цивілізацій, змушених реагувати на її виклики та болісно трансформуватися у пошуках адекватного відгуку на останні.

О.Ковальова визначає три основні теоретичні підходи до аналізу європейської інтеграції:

- розвиток Європейського Союзу як міжнародної міжурядової організації, існування якої підпорядковане законам і логіці функціонування будь-якої міжнародної організації, чи, інакше кажучи, націлене на гармонізацію міждержавних інтересів з метою забезпечення мирного співіснування її членів;
- розвиток європейської інтеграції у контексті теорій регіоналізму, згідно з якими найважливішою засадою інтеграційного процесу є географічна близькість держав, що сприяє економічним і, зокрема, торговельним відносинам між ними;
- розвиток європейської інтеграції як процесу формування спільної політики, динаміка якого віддзеркалює інтеракції національних груп політич-

них акторів з імплементації взаємоузгоджених рішень [8, с. 6].

Теоретичне обґрунтування інтеграційних процесів на європейському континенті пов'язано з науковими школами федералізму, функціоналізму, неофункціоналізму. Каменем спотикання представників цих шкіл є різне ставлення до ролі й місця політичної інтеграції в об'єднувальних процесах.

В історичному аспекті однією з перших інтеграційних концепцій, що ставила за мету підведення теоретичного підґрунтя під процеси європейського об'єднання, був саме федералізм. Намагаючись запобігти міждержавним конфліктам у Європі, відомі європейські мислителі й політичні діячі все частіше схилялися до думки про необхідність обмеження державного суверенітету.

Найяскравішими представниками федералізму є А. Етціоні, А. Спінеллі, К. Фрідріх, П. Тейлор, Дені де Ружмон.

Основний недолік класичного федералізму полягав у тому, що в основу його концепції закладали хибну тезу про можливість інституційно-конституційного оформлення об'єднання держав у обмежений проміжок часу. Кінцеву мету федералістської теорії – утворення федерації чи конфедерації європейських держав – одночасно проголошували як необхідну умову для початку інтеграційного процесу. [9, с. 17-18].

Саме тому спроби практичної реалізації основних положень класичного федералізму в Західній Європі в 50-60-ті рр. ХХ ст. виявили свою неспроможність. Провал проектів європейських оборонного й політичного співтовариств у 1954 р., проектів Фуше в 1960 та 1962 роках продемонстрували передчасність політичної інтеграції та невідповідність більшій частині суспільств і політичної еліти до сприйняття наднаціональних структур.

Засновником функціоналізму вважають англійського дослідника Д. Мітрані. Він вважав, що спочатку співпраця і взаємодія мають розвиватися у питаннях соціально-економічного характеру, розв'язання яких є актуальним для всіх держав і тому може виступати як єдиний елемент. Таке функціональне співробітництво, наприклад, у галузях промисловості й сільського господарства, транспорту, охорони здоров'я, енергетики виключало необхідність попередньої

розробки тієї чи іншої конституційної моделі, чи будь-якого ідеологічного підґрунтя. Ще задовго до Ж.Монне, Р.Шумана та К.Аденауера Д.Мітрані пропонував створити мережу міжнародних агенцій, які за рахунок своєї діяльності глибоко проникнуть у економіку Німеччини, попередивши таким чином усі можливі форми агресії з її боку [6, с. 12].

Функціоналізм став теоретичною основою для розвитку неофункціональної концепції інтеграції, яка активно розвивалася в 50-ті рр. ХХ ст. Неофункціоналізм, виходячи з теоретичного доробку функціоналізму, використав також деякі риси федералізму. Його представники Е.Хаас, Ф.Шміттер, Л.Ліндберг віддавали перевагу економічній інтеграції, але при цьому визнавали необхідність політичної інтеграції для координації дій. В аналізі політичної інтеграції неофункціоналізм більше схиляється до регіонального, а не глобального співробітництва.

Якщо на початку інтеграційного будівництва безумовна перевага належала функціональному та неофункціональному методам, то на сучасному етапі розвитку Євросоюзу щораз більше набуває федеративних рис, і набуття чинності Лісабонського договору посилює федеративні тенденції у європейському будівництві.

З розвитком європейських інтеграційних процесів, їхнім поширенням на нові сфери суспільного життя, появою складніших інтеграційних завдань, пов'язаних як і з поглибленням інтеграції, так і з розширенням самого інтеграційного об'єднання, активізувалися також і спроби теоретичного осмислення феномену європейської інтеграції, пошуку нових, відмінних від федералістських, функціоналістських і неофункціоналістських підходів до вивчення питання.

В.Копійка та Т.Шинкаренко серед сучасних інтеграційних концепцій виділяють:

– інтеграційні концепції «первинного поглиблення». Представники цього напрямку вважали, що спочатку необхідно здійснити реформування Євросоюзу, а потім починати його розширювати;

– теоретичний напрям «первинного розширення» членство в ЄС постсоціалістичних країн розглядає як подолання «ялтинського» синдрому та повернення цих країн до «джерел цивілізації»;

– міждержавне бачення європейської інтеграції. Прихильники цього напрямку відстоюють необхідність збереження національного державного суверенітету та стверджують, що держави-члени є важливішим фактором для розвитку Європейського співтовариства, ніж його наднаціональні інститути;

– сучасні «синхроністські» інтеграційні теорії здійснили спробу поєднати два протилежних підходи до інтеграції, засновані на принципах державної парадигми та наднаціональності;

– плюралістична (комунікативна) теорія, запропонована американським політологом К. Дойчем. Ступінь інтегрованості об'єднання у цій теорії визначається інтенсивністю комунікацій як між його складниками, так і між самим об'єднанням і зовнішнім світом [9].

Власне, ідея об'єднання Європи сягає своїм корінням углиб віків. У різний час і за різними мотивами із закликами об'єднати країни континенту виступали такі відомі діячі, як французький королівський прокурор П. дю Буа, чеський король І. Подебрад, німецький філософ Е. Кант, теоретик утопічного соціалізму К.-А. Сен-Сімон, французький письменник В. Гюго, перший президент Чехословаччини Т. Масарик, австрійський граф Р.Куденхове-Калергі, прем'єр-міністр Великої Британії У. Черчилль, канцлер повоєнної Німеччини К. Аденауер, президент Французької республіки Ш. де Голль та інші.

Зміст такого об'єднання коливався в широких межах. Один з них визначався закликами до згуртування християнських держав проти мусульманської загрози, інший мав за мету ліквідувати причини війн між європейськими державами й забезпечити мир і спокій у масштабах усього континенту, ще інший - захистити Європу від комуністичного поневолення.

Але майже до 1945 р. ці ідеї не знаходили шляхів практичної реалізації. Після закінчення Другої світової війни «європейську ідею» знову почали активно обговорювати в засобах масової інформації, національних парламентах, під час міжнародних переговорів.

Друга світова війна, внаслідок якої європейська цивілізація опинилася на межі катастрофи, стала каталізатором практичного втілення ідеї європейської

інтеграції. Значне погіршення соціально-економічного становища активізувало комуністичні рухи у Італії, Франції, Греції, чим одразу скористався Радянський Союз, надаючи суттєву допомогу комуністичним партіям регіону. Розгортався національно-визвольний рух у колоніальних володіннях. Політична й економічна вага західноєвропейських країн значно зменшилася. Крім цього, Європа розділилась на два супротивні табори та була втягнута в орбіту блокового протистояння СРСР і США.

В історичному протистоянні Заходу і Сходу західноєвропейська інтеграція довела свою перевагу. Рада економічної взаємодопомоги і Організація Варшавського договору стали здобутком європейської історії, так і не перетворившись на справжні інтеграційні об'єднання. Надмірна заідеологізованість соціально-економічного життя, відсутність демократичних прав і свобод громадян, директивно-планова економіка, командно-адміністративні, силові методи розв'язання протиріч, цілковите нехтування правами учасників об'єднання з боку СРСР не могли скласти органічно цілісної системи. Скоріше, це було не інтеграційне угруповання багатостороннього співробітництва, а надбудова над двосторонніми угодами між СРСР та іншими країнами. Саме тому деякі дослідники називають ті процеси, які відбувалися в колишньому соціалістичному таборі, системою квазі-інтеграційних міжнародних відносин [1, с. 55].

Західноєвропейська ж інтеграція і дотепер успішно розвивається, поглиблюється й розширюється, а Західну Європу справедливо вважають колискою світової інтеграції.

Початком європейської інтеграції вважається 9 травня 1950 року, міністр закордонних справ Франції Р. Шуман запропонував створити спільний ринок вугільної і сталеливарної продукції Франції, ФРН та деяких інших західноєвропейських країн. Ця пропозиція увійшла в історію під назвою «плану Шумана». Однією з головних цілей плану було примирення Франції та Німеччини і недопущення між ними війни у майбутньому. 18 квітня 1951 року «план Шумана» було реалізовано після підписання Паризького договору про створення Європейського співтовариства вугілля і сталі.

На початку 90-х рр. розпочинається новий етап європейської інтеграції, пов'язаний з утворенням і функціонуванням Європейського Союзу. Головною передумовою для практичної реалізації створення Європейського Союзу стало функціонування єдиного внутрішнього ринку як економічного фундаменту інтеграційного об'єднання вищого рівня.

Унікальність Євросоюзу багато в чому визначається його теперішнім і майбутнім. Через незначний проміжок часу початкова Шістка держав перетворилася на об'єднання 28 держав із загальною чисельністю населення до 500 млн. чол. і обсягом виробництва близько 30% від світового ВВП [12, с. 21].

Важливим напрямом діяльності ЄС стала Спільна зовнішня політика та політика безпеки, яка була запроваджена Маастрихтським договором. В рамках Спільної зовнішньої політики та політики безпеки проводиться Європейська політика безпеки та оборони.

Паралельно з розширенням Європейського Союзу відбувається поглиблення інтеграційних процесів на Європейському континенті. ЄС прагне зміцнити свої внутрішні зв'язки та забезпечити передумови для ефективної й результативної взаємодії.

Лісабонський договір завершує 20-річний перехідний період інституційної адаптації ЄС до викликів ХХІ століття. Ключові елементи Лісабонського договору суттєвим чином змінюють інституційно-політичну архітектуру сучасного Європейського Союзу, частково розв'язують наявні суперечності і відкривають нові перспективи для розвитку європейської інтеграції.

Література:

1. Шишков Ю. В. Интеграционные процессы на пороге ХХІ века. Почему не интегрируются страны СНГ. – М. : НП «III тысячелетие», 2011. – 479 с.
2. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина 1. Актуальні проблеми теорії держави / С. М. Тимченко, С. К. Бостан, С. М. Легуша, Н. М. Пархоменко, Т. О. Пікуля, Н. В. Пронюк. – К. : КНТ, 2007. – 288 с.
3. Воронов І. О. Глобалізація і політика: Реалії і перспективи соціальних трансформацій / І. О. Воронов. – К. : Генеза, 2014. – 350 с.

4. Якунин В. Диалог цивилизаций для построения мирных и инклюзивных обществ / В.И. Якунин // Полис. – 2010. – № 4. – С. 8-16.
5. Широка С. І. «Про процес цивілізації» Н. Еліаса: інтерпретація впливу цивілізаційних процесів на формування культурних стереотипів поведінки / С. І. Широка // Гуманітарний часопис. – 2005. – № 4. – С. 67-71.
6. Європейський Союз / За заг. ред. О. І. Пошедіна. – К. : НАОУ, 2011. – 397с.
7. Цивілізаційні моделі сучасності та їх історичні корені / С. Б. Кримський, Ю. В. Павленко, Ю. М. Пахомов, С. В. Сіденко, А. А. Шморгун. – К. : НАНУ, 2002. – 630 с.
8. Ковальова О. О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір України: Монографія. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2013. – 340 с.
9. Копійка В. В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко. – К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2011. – 448 с.
10. Хантігтон С. Столкновение цивилизаций / Сэмюэл Хантингтон. – М. : АСТ, 2003. – 360 с.
11. Павленко Ю. Структура глобальної цивілізації / Ю. Павленко // Вісник Національної академії наук України. – 2005. – № 3. – С. 3-16.
12. Пухлій В. Розширення ЄС: наслідки для України // Політика і час. – 2014. – №2 – С. 21-24.
13. Фреде Э. Де. Культура, цивилизация, идентичность/ Э. Де Фреде // Полис. – 2010. – № 4. – С. 17-23.

СТЕНД ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ МАГНИТОРЕЗИСТИВНЫХ СВОЙСТВ НАНОРАЗМЕРНЫХ МНОГОСЛОЙНЫХ ПЛЕНОК

*Мус Ю.С.,
студент фізико-технічного факультету
Стервоедов Н.Г.,
Доцент,
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Постановка задачі.

Открытие гиганского магнитосопротивления (ГМС) и присуждение в 2007 году нобелевской премии по физике ученым Альберу Ферту и Петеру Грюнбергу стало моментом рождения спинтроники - новой области электроники, в которой спин электрона играет роль такой же важной характеристика, как и его заряд. Суть явления заключается в том, что при правильно подобранных в многослойной структуре чередующихся магнитных и немагнитных материалов и их толщин слои приобретут «противоестественную» для ферромагнетика тенденцию чередовать ориентацию намагниченности [1,2]. Сопротивление электрическому току такого «сендвича» значительно меняется при помещении в магнитное поле. Это происходит вследствие того, что в магнитное поле намагниченности слоев, как показано на рис.1, перестраиваются в одном направлении, а две группы электронов с различной ориентацией спинов по отношению к направлениям намагниченности ферромагнитных слоев претерпевают различное рассеяние. В результате электроны со спином, параллельным ферромагнитным слоям при $H \geq H_s$, слабо рассеиваются (H_s – поле насыщения). Наоборот, электроны со спином, антипараллельным намагниченности, рассеиваются сильно и при $H=0$ понижают суммарный ток через мультислойную структуру.

ГМС, как и многие другие открытия, достаточно быстро нашло свою нишу на практике. На базе эффекта были созданы датчики магнитного поля для

различного применения - в считывающих головках накопителей на жёстких магнитных дисках, где происходит определение направления магнитного поля в ячейке, хранящей бит информации [4], биосенсорах [5], средствах детектирования и измерения колебаний в МЭМС и др. [5].

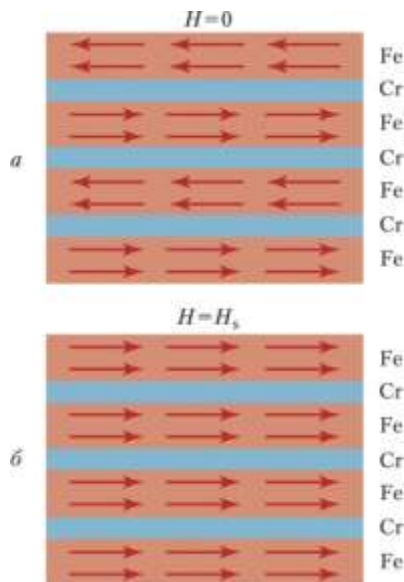

Рис. 1. Атомные слои Fe и Cr в мультислойной структуре Fe/Cr: в отсутствие магнитного поля (а), в поле $H=H_s$ (б). Стрелками указаны направления магнитных моментов атомов Fe [3].

Несмотря на большое количество теоретических и экспериментальных работ детального понимания эффекта еще нет. Необходимо, также, поиск новых комбинаций сверхрешеток, их размерных характеристик, методов стабилизации стехиометрического состава и многое другое. Поэтому, разработка соответствующих стендов, аппаратно - программных измерительных средств является важной и актуальной задачей.

Контролер для дистанційного вимірювання і регулювання

Структурна схема контролера для вимірювання і регулювання кліматичних умов приведена на рис.1. Така схема визначає основні функціональні частини системи і призначена для відображення загальної структури приладу, який розробляється, його основних блоків, вузлів, частин і зв'язків між ними [1].

Контролер зібраний на основі 32 – розрядного мікроконтролера STM32F4, модулях зв'язку по радіоканалам ESP32-SX1278-Lora й SIM800L та DP83848 Ethernet Board для роботи в локальній мережі.

Рис.1. Структурна схема контролера для вимірювання і регулювання кліматичних умов

Мікроконтролер STM32F4 запрограмований на прийом інформації як від аналогових, так і від цифрових датчиків, їх аналого-цифрове перетворення, фільтрацію, передачу даних та прийом команд управління від інтерфейсних модулів, а також на управління цифровими і аналоговими регуляторами. Як видно зі схеми робота контролера може здійснюватися в складі бездротової сенсорної мережі - протокол каналного рівня LoRaWAN, Wi-Fi технологія бездротової локальної мережі з пристроями на основі стандартів IEEE 802.11 (ESP32-SX1278-Lora), GSM мережі (SIM800L) і найбільш поширеною технологією організації дротових локальних мереж Етнернет (DP83848 Ethernet Board).

Блок живлення виконаний з резервним живленням на літій - іонних акумуляторах.

Література:

1. Никитин С. А. Гигантское магнитосопротивление // Соросовский образовательный журнал. 2004. Т. 8. № 2;
2. Parkin S. S. P. a. o. Giant tunnelling magnetoresistance at room temperature with MgO (100) tunnel barriers // Nature Materials. 2004. Vol. 3. № 12;
3. Л. И. Королёва, С. А. Никитин. Магнитосопротивление <https://bi-genc.ru/physics/text/2153910>

4. А. В. Хвальковский. Гигантское магнитосопротивление: от открытия до Нобелевской премии. АМТ&С.

http://www.amtc.ru/publications/articles/2084/?SHOWALL_1=1

5. R. Coehoorn. Novel Magnetoelectronic Materials and Devices. Giant magnetoresistance and magnetic interactions in exchange-biased spin-valves. Lecture Notes. Technische Universiteit Eindhoven (2003).

УДК 665.9

Природничі науки. Хімія

ТЕХНОЛОГІЯ ОДЕРЖАННЯ ПОЛІМЕРНИХ КОМПОЗИЦІЙНИХ
МАТЕРІАЛІВ, СТРУКТУРОВАНИХ ВУГЛЕЦЕВИМИ НАНОТРУБКАМИ,
ДЛЯ ЛІТАКОБУДУВАННЯ

*Плахтина М.А., Гусак М.М., Куцак Н.С.,
студенти факультету
Екологічної безпеки, інженерії та технологій
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Утворення і властивості полімерних композиційних матеріалів – актуальна область науки про полімери.

Отримання матеріалів з комплексом покращених або нових властивостей можна забезпечити утворенням полімерних композитів, які дають широкий спектр функціональних матеріалів для використання в різноманітних галузях промисловості.

Щоб покращити властивості композиційного матеріалу ще з другої половини ХХ століття почали застосовувати структурні модифікації карбону. Одним із головних напрямків використання вуглеводневих нанорозмірних наповнювачів є розробка композиційних матеріалів, в тому числі полімерних композиційних матеріалів нового покоління.

Дослідження останніх років свідчать про перспективність використання полімерних композиційних матеріалів, структурованих вуглецевими нанотрубками (ВНТ), які мають ряд специфічних властивостей [1,с.23]. Як

матричний полімер знайшов широке застосування полівінілбутираль (ПВБ), який належить до класу термопластів універсального призначення. Підвищений інтерес викликає можливість регулювання структури та властивостей ПВБ введенням добавок різної природи і будови, які, в свою чергу, визначають характер взаємодії між ними і полімером. Унікальні механічні, електричні та теплофізичні властивості за достатньо низької вартості багат шарових вуглецевих нанотрубок надають можливість більш широкого їх використання як наповнювача для великого різноманіття полімерів, і, зокрема, ПВБ.

Метою роботи було дослідження технологічних аспектів отримання та структурних особливостей і кінетичних властивостей композиту ПВБ, структурованих ВНТ [2, с.8].

Полівінілбутираль – аморфний полімер, який отримують взаємодією масляного альдегіду та полівінілового спирту у водному середовищі[3].

Синтез полівінілбутиралу проводили на установці у тригорлій колбі, що оснащена мішалкою з герметичною пробкою, зворотнім холодильником та термометром. За температури 67°C, ПВС розчиняли 30 хв у воді зі спів відношенням 1:30. В отриманий розчин полімеру ввели вуглецеві нанотрубки у необхідній концентрації і потім додали масляний альдегід.

Дослід проводили упродовж 30 хв. Температура середовища становила 67°C, рН середовища – 4. Для отримання кислого середовища в досліджувану суспензію додали по каплях сірчану кислоту з густиною 1,84 г/см³. Після отримання полімеру з вуглецевими нанотрубками (до 94% ВНТ), його профільтрували від залишкової води через фільтрувальний папір на лійці Бюхнера. Після фільтрування отриманий полімер розчинили в суміші органічних розчинників етанолу з бензолом і залишили на декілька днів до повного розчинення зразка.

Вуглецеві нанотрубки — протяжні циліндричні структури діаметром від одного до декількох десятків нанометрів і завдовжки до декількох мікронів, складаються з однієї або декількох згорнутих у трубку гексагональних графітових площин (графенів) і закінчуються зазвичай півсферичною головкою.

Відношення довжини до діаметра у нанотрубок сягає 132 000 000: 1, що значно більше, ніж у будь-якого іншого матеріалу[4].

Багатошарові ВНТ синтезували методом каталітичного піролізу, з використанням залізовмісного каталізатора, що одержувався співсадженням гідроксидів алюмінію, магнію та двовалентного заліза. ВНТ діаметром 10-20 нм вирощували в реакторі об'ємом 24 дм³ з перемішуванням шарів каталізатора за рахунок обертання реактора.

Електропровідність на низьких частотах за кімнатної температури досліджували двоконтактним методом за допомогою вимірювача іммітансу Е7-14. За вмісту вище 1,0 мас.% ВНТ утворюються окремі провідні ланцюжки із агломератів наповнювача. В дослідженому концентраційному діапазоні електропровідність композиту збільшується на 5 порядків величини внаслідок високої електропровідності ВНТ. Так само спостерігається стрибок діелектричної проникненості (ϵ).

Ця залежність показує, що структурні особливості спостерігаються в області концентрацій ВНТ до перколяційного переходу, тобто в системі, де ще немає безперервного кластера ВНТ.

Полівінілбутираль являє собою смолу, яка в основному використовується для склеювання матеріалів, що вимагають сильного зв'язку, має оптичну прозорість, адгезію до більшості поверхонь, міцність і гнучкість. Скло, що використовується в транспортній промисловості (лобове скло літаків, автомобілів, суден і т. д.) та архітектурі (вікна та фасади будинків) містить внутрішній шар ПВБ плівки, що з'єднує між собою панелі зі скла. Процес склеювання відбувається під дією температури та тиску. В даних умовах ПВБ плівка стає оптично прозорою і зв'язує між собою два листи скла.

На практиці проміжний шар забезпечує такі корисні властивості скла:

- 1) висока ударостійкість скла;
- 2) розбиваючись, скло не розлітається на шматки, а лишається у площині конструкції;
- 3) триплекс володіє високими показниками шумової і теплоізоляції, а

також вибіркової проникливості для світлових хвиль (ламіноване скло майже не пропускає ультрафіолетові промені).

Полівінілбутиральна плівка, наповнена вуглецевими нанотрубками дає можливість підвищити електропровідність до п'яти порядків за незначного зростання теплопровідності. Тому, склеюючи скло саме цією плівкою, можна отримати такий матеріал, що буде проводити електричний струм. Це явище призводить до обігріву того чи іншого предмету[5, с.65][6].

Встановлено, що за вмісту 0,5 – 5,0 % мас % ВНТ в нанокompозиті має місце утворення неперервної сітки із ВНТ, що призводить до суттєвого зростання фізико-механічних характеристик (міцності).

Введення багаточарових вуглецевих нанотрубок в матрицю полівінілбутирально сприяє надмолекулярній організації полімерних молекул, що призводить до підвищення електропровідності нанокompозита до п'яти порядків, що дозволяє застосовувати в якості спеціальних покриттів..

Література:

1. Микитаєв А.К., Козлов Г.В., Заиков Г.Е. Полимерные нанокompозиты: многообразные структурных форм и приложений. – М.: Наука, 2009. – 278 с.
2. Zhao Q., Wagner H.D. Raman spectroscopy of carbon nanotube – based composites // Phil. Trans. A. – 2004. – V. 362. – P. 2407 – 2424.
3. <http://www.xumuk.ru/encyklopedia/2/3466.html>
4. https://uk.wikipedia.org/wiki/Вуглецеві_нанотрубки
5. Энциклопедия полимеров / Под ред. В.А. Кабанова. – М.: Сов. энциклопедия. – 1977. – Т. 3. – 1152 с.
6. <http://plastmodern.com.ua/portfolio-view/плівка-полівінілбутиральна-пвб>

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПО ВИДОБУТКУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
БУРШТИНУ НА УКРАЇНІ

Рогульчик Марина Анатоліївна,

учениця 9 класу

Рогульчик Т.М.,

вчитель математики

Познанська НВК

«ЗНЗ I – III ступенів – ДНЗ»

Головний напрямок розвитку і вдосконалення технології видобутку бурштину реалізується шляхом свердловинного механіко-гідравлічного способу з використанням води, повітря і вібрації як основних факторів впливу. Але на тепер обмежено досвід його використання у зв'язку з величезним розходженням гірничо-геологічних характеристик родовищ і вміщуючи порід.

Актуальною науковою проблемою є встановлення залежностей впливу домінуючих факторів на процес вилучення бурштину в процесі переробки бурштиновмісної гірничої маси, порядку взаємодії і послідовності операцій з видобутку бурштину в умовах піщаних та піщано-глинистих родовищ метод системного аналізу та розробці методів розрахунку параметрів процесів з урахуванням економічної доцільності використання запропонованого комплексного методу вилучення для підвищення пошарового видобутку бурштину з бурштиновмісної гірської маси.

Метою роботи є встановлення закономірностей впливу домінуючих факторів на процес видобутку бурштину від властивостей гірничої маси та вдосконалення технології і устаткуванню для підвищення вилучення бурштину з бурштиновмісної гірської маси з вибором раціональних параметрів технологічної схеми з урахуванням екологічних обставин в регіоні. *Ідея роботи* полягає у використанні встановлених закономірностей впливу вібрації, повітряних потоків у камері з оборотною водою підвищеної густини на процес видобутку бурштину гідромеханічним методом та вдосконаленні технології розробки піщаних і піщано-

глинистих бурштиновмісних покладів за пошаровою схемою

Об'єкт дослідження - процес видобутку та вилучення бурштину геотехнічним методом з піщаноглинистих покладів Рівненщини.

Предмет дослідження - закономірності та пошук ефективного методу видобутку і вилучення бурштину з бурштиновмісної гірської маси за рахунок використання вдосконаленої технології та устаткування.

Методи дослідження - експериментальні дослідження для встановлення залежності показників технологічного процесу переробки бурштиновмісної гірської маси від її властивостей і параметрів устаткування з використанням комп'ютерного математичного моделювання умов та середовища, класичної механіки, математичної статистики, теоретично обґрунтовано базові параметри технологічних процесів. Аналітичні дослідження виконувались із застосуванням математичного обчислення, експериментальні - з використанням методів математичної статистики.

Наукове значення роботи полягає у встановленні закономірностей впливу вібрації, повітряних потоків у камері з оборотною водою підвищеної густини на процес видобутку бурштину, властивостей гірської маси і особливостей устаткування для вибору раціональних параметрів технологічної схеми та розробці доказів можливості підвищення вилучення бурштину з бурштиновмісної гірської маси.

Наукова робота є закінченою з вирішення актуальної наукової проблеми, в якій вперше встановлено, що в техногенних піщано-глинистих покладах бурштину його втрати складають близько 50 %, при цьому запропоновано на рівні винаходу пошарову технологію видобутку з використанням комплексного методу вилучення бурштину до 95 % з піщано-глинистої суміші за рахунок використання вібрації, густини пульпи, подачі повітря на вібраційному класифікаторі, виконаному на рівні винаходів, а також встановлено регресійні залежності, які носять степеневий та експоненціальний характер впливу домінуючих параметрів на властивості гірської маси і устаткування, на базі чого оздоровлено методику розрахунку конструктивних та технологічних

параметрів запропонованої схеми пошарового видобутку бурштину з бурштиновмісних родовищ, добування якої дозволяє отримувати очікуваний економічний ефект більш 6,5 мли грн. на рік.

Не зважаючи на відомі переваги свердловинного гідровидобутку, втрати корисної компоненти у ціликах і відвалах перевищують 50 %, тому проблема добування бурштину як складової геотехнологічних способів видобутку корисних копалин потребує виявлення недоліків існуючої технології та усунення їх на більш високому науковому і технологічному рівнях.

В існуючих технологіях видобутку бурштину із піщаних та піщано-глинистих порід не передбачено механізму скорочення його витрат.

На даний час енергоємність руйнування гірських порід, потребують удосконалення технології і устаткування для підвищення ефективності процесу з вилучення кінцевого продукту та скорочення витрат енергії, води та повітря.

Природничі науки

АНАЛІЗ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН ОЗЕРА СИВАШ

Слюсар Є.О.,

*студент факультету ракетно-космічної техніки,
кафедра геоінформаційних технологій та
космічного моніторингу Землі
Національний аерокосмічний університет
імені Н.Є. Жуковського «ХАІ»
м. Харків, Україна*

Сиваш, або Гниле море - система дрібних заток Азовського моря між Арабатській косою з одного боку і берегом Кримського півострова з іншого.

Соляні озера це водойми, в яких приплив води збалансований з її витратою таким чином, що основна частина вступних в озеро вод витрачається на випаровування. Порушення рівноваги обміну води може викликати висихання озера або його опріснення. Однак і в типових соляних озерах рівновагу між

припливом води і її витратою постійно змінюється, порушується і знову відновлюється.

Ця зміна відбувається по-різному в різні періоди року. Пов'язана вона з впливом на озера метеорологічних факторів і зміною умов харчування озера за рахунок поверхневих і підземних вод. Ці фактори впливають не тільки на рівень ропи, а й на склад солей, їх концентрацію, випадання або розчинення. Зміни стану соляного озера в часі, зазвичай мають періодичний характер і повторюються з тими чи іншими варіаціями протягом кожного року і в багаторічному періоді, називаються його режимом. Розрізняють гідрологічний режим, що включає зміну рівнів, температури, щільності випаровування ропи, поява на ній льодового покриву, і гідрохімічний режим, що включає зміну концентрації, складу солей в ропі, випадання з неї і розчинення нею солей, взаємодія рідкої і твердої фаз в озері. В режим соляного озера входять і зміни його зв'язки з зовнішнім середовищем, зокрема умов його харчування.

Процеси, які відбуваються в соляних озерах, зазвичай поділяють на циклічні, періодичні та постійні. До циклічним відносять процеси, зумовлені зміною метеорологічних факторів протягом року. Періодичні процеси викликаються багаторічними коливаннями кліматичних умов, наприклад чергуванням ряду посушливих років з рядом років підвищеного зволоження. Після річного циклу в стані озера, як правило, помітних змін не спостерігається. Процеси періодичні надають певну спрямованість циклічним процесам, посилюючи їх дію в тому чи іншому напрямку. Поєднання цих процесів нерідко призводить до швидкої зміни сольового складу і концентрації ропи, відкладенню солей. Ці процеси легко оборотні, але зазвичай повного повторення результатів кожного циклу, а тим більше періоду не спостерігається. У стані соляного озера накопичуються залишкові явища, що визначають його розвиток в тому чи іншому напрямку.

Сиваш є унікальною екологічною системою, рівновага якої підтримувалося стабільністю гідрологічного і гідрохімічного режимів. В результаті використання ресурсів озера хімічними підприємствами та забруднення відходами виробництва, а також надмірним виловом риби різними структурами

і приватними особами, воно зазнало значних змін. Це все призвело до суттєвих змін в структурі озера Сиваш на різних рівнях. При такій ситуації більшість організмів, які були адаптовані до високої солоності, виявилися непристосовані до нових екологічних умов. Це спричинило їх повсюдне зникнення і поява інших тварин і рослин. З огляду на різке погіршення ситуації, пов'язаної зі зниженням рівня солоності в озері, першорядною є задача постійного моніторингу досліджуваної території і аналіз отриманих даних для оцінки поточного стану басейну озера.

UDC 544.723.23+542.06

Natural Sciences

SYNTHESIS AND CHARACTERISATION OF Cu-CONTAINED LAYERED
DOUBLE HYDROXIDES FOR PHOTOCATALYTIC REDUCTION OF CO₂

Halyna Starukh,

Senior researcher, PhD,

Chuiko Institute of Surface chemistry of NASU,

Kyiv, Ukraine

Jiří Pinkas,

Profesor,

Department of Chemistry

Masaryk University

Brno, Czech Republic

Kamila Koci

Profesor,

Institute of Environmental Technology

VŠB-Technical University

Ostrava, Czech Republic

Layered double hydroxides (LDH) or hydrotalcite-like compounds are a class of ionic lamellar compounds made up of positively charged brucite-like layers with an interlayer region containing charge compensating anions and solvation molecules. The chemical composition of LDH is expressed by the general formula $[M^{2+}_{1-x}M^{3+}_x(OH)_2][A^{n-}]_{x/n} \cdot zH_2O$, where M^{2+} may be common; Mg^{2+} , Zn^{2+} , or Ni^{2+} ,

and M^{3+} may be common; Al^{3+} , Ga^{3+} , Fe^{3+} , or Mn^{3+} . A^{n-} is a nonframework charge compensating inorganic or organic anion, e.g. CO_3^{2-} , Cl^- , SO_4^{2-} , RCO_2^- , and x is normally between 0.2–0.4. LDH layers gain a positive charge by isomorphous substitution of M^{3+} for M^{2+} , which is compensated by interlayer anions and water [1]. These materials find application as anion exchangers, anion scavengers, heterogeneous catalysts, adsorbents, active components of polymer and cosmetic products due to their high anion retention capacity, tunable charge density, large chemical versatility, the ability of its matrices to incorporate various organic molecules [2, 3]. Some LDH that contained transitional metals ions were reported to demonstrate the high activity in photodegradation of organic molecules [4, 5]. For the photocatalytic process of CO_2 reduction LDH could be especially attracted due to their specific advantages over other metal oxide photocatalysts, which include strong sorption capacity for CO_2 in the interlayer space, and tunable semiconductor properties.

In this research, we report on development of Cu-contained ZnGa LDH nanomaterials for photocatalytic process of CO_2 reduction.

Experimental part. ZnGa LDH with carbonate as the interlayer anion, with $[Zn]:[Ga]= 3:1$ were synthesized by co-precipitation at a constant pH 10, following the method described in [1]. The product was isolated by filtration and washed several times with the deionized water until pH 7. Afterward, the solid was dried at 100 °C. The as-synthesized Zn-Ga LDH were calcined in air at 450°C over 2h. The adsorption of Cu^{2+} ions was performed in aqueous suspension of 1 g of calcined LDH and 0.22 g of $Cu(NO_3)_2$. The solid was separated from liquid, washed with water, and 0.15 g of Ascorbic acid was added under stirring. After 15 min of stirring the solid was separated from liquid, washed with water, and dried at 80°C.

XRD patterns of the samples were recorded with the EUROPE GNR Benchtop (Theta/2Theta) powder diffraction system (CoK α radiation), Italy. Thermal behavior of LDH was studied by the TG-DSC technique on a STA 449C Jupiter (Netzsch) apparatus from 25 to 900 °C under flowing air with a heating rate of 10 K min⁻¹. Diffuse reflectance spectra were obtained with a Cary Series UV-Vis-NIR

spectrophotometer (Agilent Technologies) equipped with Praying Mantis™ Diffuse Reflection Accessory in the range of wavelength 200-1000 nm.

The photocatalytic experiment was performed in a stainless-steel photoreactor (volume 347.8 mL). The 8 W Hg lamp (Ultra-Violet Products Inc., USA, 11SC-1) with a peak light intensity at 254 nm was used as a light source. For typical batches, 0.1 g of the photocatalyst powder was suspended in 100 ml of 0.2 M NaOH solution and suspension was mixed by a magnetic stirrer at the bottom. Prior to the illumination, CO₂ was purged through the suspension over 25 min to remove the air and to saturate the solution. The pressure of CO₂ in the sealed reactor was 120 kPa. Gas sampling was performed using a gas-tight syringe (10 ml) through a septum and the samples were immediately analyzed by a GC/BID (barrier discharge detector).

Results. The diffraction peaks of as-synthesized ZnGa LDH correspond to a crystalline LDH phase with a 3R polytype (PDF00-014-0191) (Fig. 1A, 1). The sharp diffraction peaks at 2θ 13.3° and 21.2° correspond to (0 0 3) and (0 0 6).

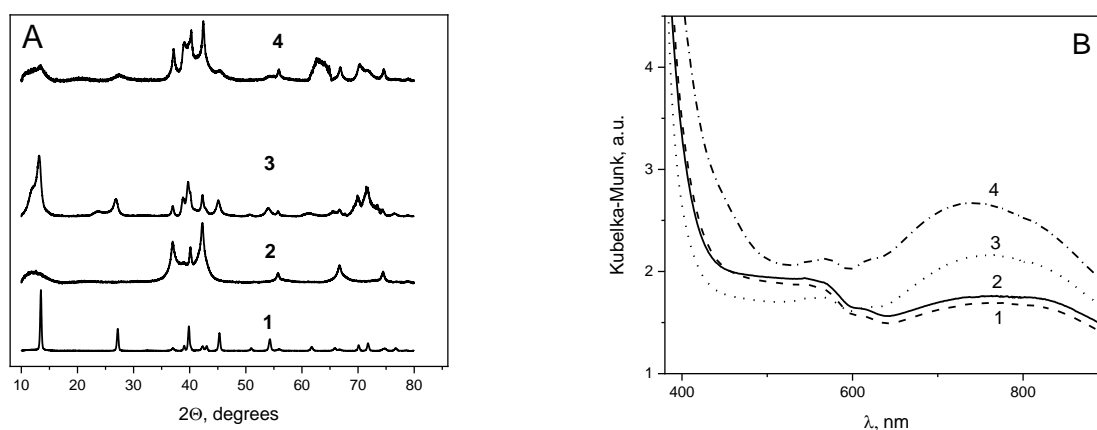

Fig.2. XRD (A) and Diffuse-Reflectance (B) spektra of: ZnGa LDH as synthesized (1); calcined at 450 °C (2); with adsorbed Cu²⁺ (3); with reduced Cu²⁺ (4).

The position of peaks and interlayer distance correspond to the carbonate form of ZnGa LDH. The layered structure of the original ZnGa LDH is completely destroyed under calcination (Fig 1A, 2). All reflections can be indexed as the hexagonal wurtzite structure ZnO with the diffraction peaks centered at 2θ 37.0°,

40.1° and 42.3°. The rhombohedral phase of gallia, α -Ga₂O₃ that forms at 350°C can be identified on peak at 2θ 38.7° (Fig. 1A, 2). The layered structure of calcined ZnGa LDH was renovated after adsorption of Cu²⁺ (Fig. 1A, 3). The appearance of new peak in XRD pattern of ZnGa LDH with adsorbed Cu²⁺ at 2θ 45.1° corresponds to adsorbed Cu²⁺ species. The peaks of layered structure of ZnGa LDH with reduced Cu²⁺ at 2θ 13.3° and 21.2° are very weakly expressed (Fig. 1A, 4) that evidences the low crystallinity of LDH. Most of all the ascorbic acid that was used for Cu²⁺ reduction causes the delamination of LDH into individual nanosheets [6]. The optical absorption spectra of as-synthesized ZnGa LDH were studied (Fig. 2). The light absorbance band of ZnGa LDH with reduced Cu²⁺ is shifted to visible by approximately 30 nm. For the as synthesised and calcined ZnGa LDH the light absorption bands are situated at 425 nm (Fig. 1B, 1, 2). The position of light absorbance band of the composite with the adsorbed Cu²⁺ is shifted to 410 nm to UV (Fig. 1B, 1, 3). ZnGa LDH with reduced Cu²⁺ demonstrate the light absorption bands at 450 nm that evidence the effective reduction of Cu²⁺ to Cu⁺. The XPS analysis will be provided to confirm this suggestion. The obtained materials were tested in photocatalytic process of CO₂ reduction (Fig.3).

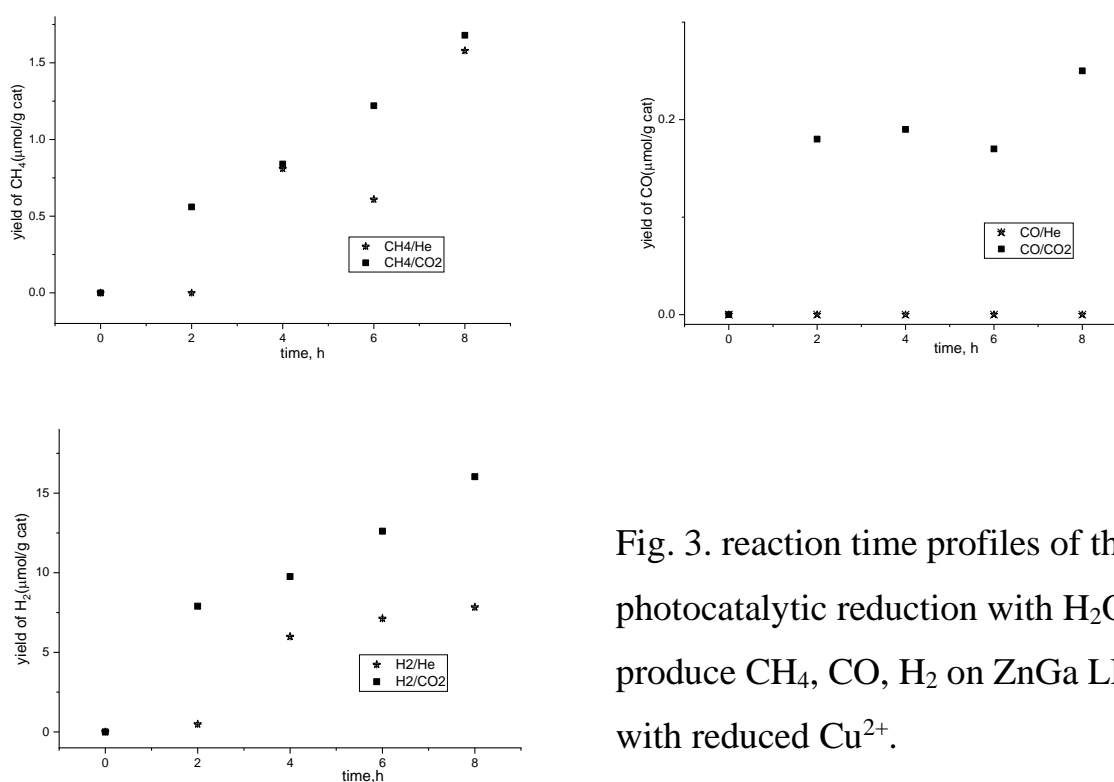

Fig. 3. reaction time profiles of the photocatalytic reduction with H₂O to produce CH₄, CO, H₂ on ZnGa LDH with reduced Cu²⁺.

The yield of CH₄, H₂ and CO was analyzed over 8 h of photocatalytic reaction in flow of He and CO₂. The higher yields of CH₄ and CO in the photocatalytic process of CO₂ reduction in the flow of CO₂ evidences on the effectivity of application of ZnGa LDH with reduced Cu²⁺ as the photocatalyst.

References.

1. F.Cavani, F. Trifirò, A. Vaccari. Hydrotalcite-type anionic clays: Preparation, properties and applications. *Catal. Today*, vol.11, 1991, pp. 173–301,.

2. X. Duan, J. Lu, D.G. Evans. Assembly Chemistry of Anion-intercalated Layered Materials in *Modern Inorganic Synthetic Chemistry*, R. Xu, W. Pang, Q. Huo, Eds. Amsterdam: Elsevier; 2011. p. 375–404.

3. U. Costantino, F. Leroux, M. Nocchetti, C. Mousty. LDH in Physical, Chemical, Biochemical, and Life Sciences in *Developments in Clay Science*, F. Bergaya and G. Lagaly, Eds, Elsevier: Amsterdam, vol. 5, 2013. p 765-791.

4. C. Alanis, R. Natividad, C. Barrera-Diaz, V. Martínez-Miranda, J. Prince, J. Valente. Photocatalytically enhanced Cr(VI) removal by mixed oxides derived from MeAl (Me:Mg and/or Zn) layered double hydroxides. *Appl. Catalysis B*, vol. 140-141, 2013, pp. 546-551.

5. G. Silva, Y. Bouizi, V. Fornes, H. García. Layered double hydroxides as highly efficient photocatalysts for visible light oxygen generation from water. *J. Am. Chem. Soc.*, vol. 131, 2009, pp. 13833-13839.

6. J. Wang, B. Wenlong, U. Ahmad, Q. Wang, D. O'Hare, Y. Wan. Delaminated Layered Double Hydroxide Nanosheets as an Efficient Vector for DNA Delivery. *Journal of Biomedical Nanotechnology*, vol. 12 (5), 2016, pp. 922-933.

Acknowledgment. H. Starukh thanks the International Visegrad fund for the support of her research in Masaryk University.

ІКТ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОТИ МАТЕМАТИКИ...
(з досвіду роботи викладача математики)

Харсун О.О.

*Харківський радіотехнічний коледж
викладач вищої категорії, викладач методис.
Доктор філософії в галузі економіки
м.Харків, Україна*

«Десь повинен бути кінець. Десь повинні бути
чоловіки і жінки, здатні до самостійного мислення».

А.Азімов «Фах»

Люди багатьох поколінь добре знають цей твір видатного американського письменника, професора біохімії Бостонського університету, популяризатор науки, одного з найвідоміших майстрів наукової фантастики.

Ви не замислювалися, шановні колеги, що ми вже сьогодні стоїмо на порозі цих подій... Сучасна система освіти постійно оновлюється, зазнає змін. Важливим фактором, що визначає характер змін у системі освіти, є науково-технічний прогрес, який не можливий без комп'ютерних технологій. Комп'ютерні технології постійно вдосконалюються, стають більш доступними, гнучкими.

«Тому використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальному процесі є актуальною проблемою сучасної освіти...» так в один голос стверджують мої колеги вчителі та викладачі загально-освітніх дисциплін в школах, профтехучилищах та коледжах.

Я сьогодні хочу підняти проблему не за впровадження ІКТ в навчальний процес, а проти. В крайньому випадку за розумне обмеження та регламентування; особливо на уроках математик (алгебра та геометрія в 10-11 класах та на 1 і 2 курсах в коледжах).

Безперечно застосування мультимедіа дозволяє об'єднати текст, звук, графічне зображення, дає можливість дуже швидко опрацювати інформацію у

вигляді таблиць, схем, діаграм, побудовою графіків функцій та інше.

Але чи не здається Вам, шановні колеги, що в гонитві за емоційністю і наглядністю ми упускаємо саме головне: студенти стають лінивими, вони чекають від нас заняття-фесрверку не прикладаючи натомість зусиль зі свого боку. Метою використання інформаційно-комунікативних технологій в навчально-виховному процесі є формування інформаційної компетентності студентів, розвиток критичного і логічного мислення, пізнавальної активності та творчих здібностей. Використовуючи готові програмні продукти ми ні в якому разі не формуємо... , не розвиваєм... не спонукаєм...

Ми перетворюємо молоді уми на пасивних споживачів чужої інтелектуальної діяльності.

Комп'ютерна підтримка повинна бути одним з компонентів навчального процесу і застосовуватися там, де це доцільно. Безперечно такі теми як «Властивості і графіки тригонометричних функцій», «Побудова графіків тригонометричних функцій» з алгебри або «Многогранника», «Тіла обертання» з геометрії доцільніше подавати з використанням інтерактивної дошки або активатора поверхі, а от в подальшому наші найкращі друзі – звичайна дошка і крейда; для побудови просторових фігур – кольорова крейда. І окремо можемо поставити питання: «Хтож виконує дома

Багаторічний досвід викладання математик програми 10 та 11 класів, та підготовки молоді до ЗНО, дає можливість порівняти рівень сертифікаційних робіт і якісний бал при їх оцінюванні. Порівняня, я вам скажу, не на нашу користь: складність завдань постійно знижується, як знижується і мінімальний прохідний бал, а отже знижується і рівень загальної обізнаності студентів.

І в той же час ми на всі лади нахвалюємо і впроваджуємо ІКТ в навчальний процес. Проведення занять з використанням ІКТ дозволяє викладачу перекласти частину своєї роботи на комп'ютер, давайте не будемо ні на кого і ні на що перекладати свою роботу. Процес навчання повинен іти від душі і серця викладача, а не від машини.

Розробляючи комп'ютерну підтримку уроків математики ми не повинні

забувати, що мірилом всіх наших зусиль, вищою оцінкою нашої викладацької діяльності є результати сертифікаційної роботи ЗНО. А там ми якраз маємо звичайний друкований носій інформації і ручку з чорнилом чорного кольору. Ніякої мультимедійної підтримки, ніяких ІКТ, нічого – тільки знання студента (учня), його здатність до логічного і критичного мислення в стресових ситуаціях.

Комп'ютери та інформаційні технології взагалі - зручний інструмент, який при розумному використанні здатний привнести елемент новизни, підвищити інтерес студенті до процесу навчання. Але давайте не забувати, що десь повинен бути кінець.

І закінчити свої тези я хочу уривком все з того ж твору: «А хто створює освітні стрічки? Фахівці з виробництва стрічок? А хто ж тоді створює стрічки для їх навчання? Фахівці вищої кваліфікації? А хто створює стрічки ... Ти розумієш, що я хочу сказати. Десь повинен бути кінець. Десь повинні бути чоловіки і жінки, здатні до самостійного мислення.

Література:

1. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.
2. Пєхота О.М. Освітні технології. — Київ: «А.С.К»; 2002.
3. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как ее создать. Кн. для учителя. — М.: Просвещение, 1991.
4. Гевко І.В. «Використання сучасних інформаційних технологій у навчанні студентів вищого навчального закладу»; Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова.

PSYCHO-ONCOLOGY: CANCER IN OUR THOUGHTS

*Chkhaidze O.T.,**student of Institute of High Technologies**Taras Shevchenko National University of Kyiv**Kyiv, Ukraine*

Introduction. Psychosocial oncology is an upcoming area of interest, which deals with numerous psychiatric, psychological, and social aspects of malignancies. Psychiatric oncology relates to some of the common psychological and emotional problems encountered in persons with malignancy and their formal and informal caregivers [1, p.111]. Psycho-oncology is attaining subspecialty status by presently bringing a set of clinical skills in counseling, behavioral and social interventions to oncology, by providing training curricula that teach basic knowledge and skills in the area, and through creating a body of research and scholarly information about clinically relevant issues in the care of patients with cancer. Since it is increasingly recognized that psychological, social and behavioral variables influence treatment outcome, attention will likely to continue to increase [2, p.27].

The aim of this work was to analyze and summarize the most important studies in the area of evidence-based onco-psychology and to view statistics of the current knowledge regarding the role of the psychological oncology in cancer treatment.

Materials and methods. Onco-psychology is primarily aimed at improving or eradicating mental illness in patients with cancer. Such as anxiety and depression (from light to major), adjustment disorders, delirium, post-traumatic stress disorder (PTSD), etc.

Targeting all these problems mentioned above is certainly a must in oncology. The most common psychotherapeutic methods for cancer patients are: stress conceptualization, relaxation techniques, problem-solving exercises, increase in social support, dietary and exercise-counseling and improvement in communication

with medical providers. The techniques tested to date include relaxation techniques, Simonton visualization techniques, cognitive behavioral techniques, psychoanalytic therapy, psychodrama, art and music therapy, support group, psychoeducation, etc.

To show the utility of onco-psychology in this work were chosen two famous experimental studies. First one was located at Mexico National Cancer Institute where cognitive behavioral techniques which have a beneficial effect on anxiety, depression and adherence to oncological treatment were analyzed on breast cancer patients. The study included 70 patients with low education, age between 18-70 years, in I, II and III clinical stages. The intervention consisted of developing and restructuring defective cognitions, training of auto-regulation regarding emotional reactions and behavioral modification [2, p.28].

Another experiment was conducted in Maggie`s Cancer Caring Centres. Twenty five patients underwent a psycho-educational support program. The subjects were older than 40 years of age, they all were within 24 months of diagnosis (prostate, breast, lung, skin and hematological cancers) and all were in active oncologic treatment. The psycho-educational support program focused on treatment options, fatigue, exercise, body image, relationships and transition back to work.

Results. The results of the conducted studies showed that there is abundant evidence that psychotherapy increases the quality of life, decreases emotional distress, assists survivors in changing harmful health behaviors, increases social support, reduces variability in chemotherapy dosing, improves immunity and results in higher functional status. Analyzing the result of the experiment at Mexico National Cancer Institute it was shown that this intervention increased emotional selfregulation, reduced anxiety, produced positive behavioral changes and increased adhesion to treatment. People had the desire to be treated and the motivation to live. Improved ability to work and mental stability. Anxiety was reduced by 15%. People under 25 could make plans for the future and think less about the outcome of the disease. Older people made social and family ties, showed more friendliness towards their children and grandchildren.

The results of the second study experiment in Maggie`s Cancer Caring Centres were also significant. The impact of the psycho-education program was assessed by pre-workshop and 30 day follow-up evaluation questionnaires. The results showed that self-rated levels of knowledge increased statistically significantly. 80% of participants had an increased sense of control over treatment side effects. Psychosocial symptoms were reduced significantly. Patients became more social, tried to learn something new. Psychic resistance increased by 40% [2, p.29].

Conclusions. Several psychological/psychiatric conditions are associated with the diagnosis of cancer. Moreover, certain personality features and stress can favor the development of a malignant disease. The positive effect of psychological intervention as part of cancer management is evidence based, proven by multiple retrospective and prospective studies. Based on the results of the studied experiments, one can notice clear changes in the mental and psychological parameters of patients through the use of certain psychiatric methods. According to the derived statistics, psychological stability, reduction of depression, anxiety, suicidal tendencies, improvement of social qualities, relations with relatives and children are manifested.

References:

1. Santosh K. Chaturvedi Psychiatric oncology: Cancer in mind//Indian J Psychiatry. – 2012. – №54 (2). – P.111-118.
2. Andrea Fekete, Zsolt Fekete The Psychologist Role in Oncology//Journal of Radiotherapy and Medical Oncology. – 2012. – №1. – P. 27-29.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Бабуріна Валерія Дамирівна
студентка
гуманітарно-педагогічного факультету
Національний університет
біоресурсів і природокористування України
м.Київ, Україна

Для літератури як для мистецтва, матеріалом якого служить мова, характерним є особливий зв'язок між художнім образом і мовною категорією, на основі якої він утворюється. Разом з образністю художню літературу від інших творів відрізняє особлива властивість, яку можна назвати його смисловим вмістом. Ця властивість проявляється у здатності письменника сказати більше, ніж говорить прямий смисл слів у їхній сукупності, змусити працювати думки, почуття і уяву читача. Ще одна характерна риса художньої літератури – це яскраво виражена національна забарвленість змісту і форми, що досить природно для літератури, як для відображення дійсності в образах, обумовлених у певній мові.

Важливим є також і відбиток того часу, коли було створено твір, тобто тісний зв'язок між історичною обстановкою і образами твору, що її відображають. Велике значення має й індивідуальний стиль письменника, який використовує певні мовленнєві стилі загальнонародної мови.

Художній переклад – це один з найкращих проявів міжлітературної (і значить певним чином міжкультурної) взаємодії. Фактично він є основною частиною національно-літературного процесу. Художній переклад має справу не з комунікативною функцією мови, а з її естетичною функцією. У художньому творі відображаються не лише певні події, а й естетичні філософські погляди автора, його світогляд.

Проблема художнього перекладу – є проблема точності і вірності, особливо

це помітно у піснях. При перекладі прози перед перекладачем постає проблема неспівпадання у смисловому навантаженні і стилістичній виразності слів та зворотів різних мов. Але у прозі слово несе перш за все змістове навантаження і є виразником стилістичного тону, а в пісні слово стоїть в ритмічному ряді пісенного твору, і це призводить до певної зміни його якостей. Спроба відтворити у пісенному творі усі конструктивні елементи неодмінно призведе до втрати гармонії твору, тому необхідно визначити, які елементи в даному творі є головними і відтворити їх з усією можливою точністю, не звертаючи, або звертаючи неістотно, увагу на інші. Як зазначають науковці, переклад повинен звучати як оригінальні вірші і це один з елементів точності чи вірності. Але через призму приймаючої мови повинні чітко відчуватись національний дух та національна форма оригіналу, а також індивідуальний стиль поета. Перекладач пісенних творів повинен пропонувати своїм читачам з кожним новим перекладом нові образи, нові форми, нові стилі, і в кожному перекладі повинен вгадуватись його особистий стиль. Мистецтво пісенного перекладу знаходиться у владі двох суперечливих тенденцій: з одного боку, перекладні пісні повинні справляти на читача безпосереднє емоційне враження, а з іншого, вони повинні вносити в літературу щось нове, збагачувати читачів невідомими до того часу пісенними образами, ритмами, строфами. У першому випадку вони покликані пристосувати чуже мистецтво до сприйняття вітчизняного читача, у другому – розкрити перед читачем різноманітність мистецтва, показати йому красу відмінних національних форм, історичних нашарувань, індивідуальних творчих систем. Як зазначає В. Левик, переклад повинен звучати як оригінальні вірші і це один з елементів точності чи вірності. Але через призму приймаючої мови повинні чітко відчуватись національний дух та національна форма оригіналу, а також індивідуальний стиль автора пісні [3, с. 376].

У пісенному творі всі елементи – фонетичні, лексичні, синтаксичні, метричні – тісно взаємопов'язані, знаходячись у певних відношеннях одне з одним. Головна особливість, яка відрізняє віршовану мову від прози, – це чітка ритмічність малюнка, яка легко сприймається. Перекладач пісень тому і стикається з

завданням особливої важкості: він пов'язаний розміром, римою, кількістю складів та строф, тобто він повинен створити своєю мовою твір, який носії цієї мови сприйняли б як поетичний [1, с. 90]. Оскільки будь-яка мова належить до якоїсь культури, то вона, в тій чи іншій мірі, є відображенням картини світу, властивій даній культурі. Якщо говорити про конкретний твір, що належить конкретному автору, то тут мова йде вже про картину світу цього автора. Виходячи з того, що пісенний поетичний текст має потенційну невичерпність значень кожного концепту, яка викликає в різних людей неоднозначні ідейно-художні тлумачення одного і того ж твору, можна зробити висновок про те, що кожен читач може знайти для себе своє власне розуміння пісні, якого автор навіть не має на увазі, оскільки в його картині світу той чи інший об'єкт зовсім не існує.

Термін перекладацька трансформація був введений в широкий науковий обіг, багатьма вченими були висунуті його визначення (Л. С. Бархударов, В. Н. Комісаров, А. Д. Швейцер, Р. К. Міньяр-Белоручев, Я. І. Рецкер і ін.), проте єдиного розуміння даного поняття на даний момент немає. В. Н. Комісаров вважає, що «перекладацькі трансформації - це перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу... І, оскільки перекладацькі трансформації здійснюються з мовними одиницями, що мають як план змісту, так і план вираження, вони носять формально-семантичний характер, перетворюючи як форму, так і значення вихідних одиниць» [2, с. 172].

Перекладацькі трансформації, припускають перетворення мовного матеріалу, з якого «служить» вихідний текст. З цієї причини традиційно перекладацькі трансформації підрозділяються на лексичні і граматичні.

Граматичні трансформації діляться на морфологічні і синтаксичні, при цьому під морфологічними трансформаціями розуміються заміни категоріальної граматичної форми слова іншою або декількома, а під синтаксичними - в першу чергу зміна синтаксичних функцій слів і словосполучень. Лексичні (або лексико-семантичні) трансформації мають на увазі зміну лексичної форми вираження змісту, іноді навіть і самого змісту.

Розглянемо види перекладацьких трансформацій більш детально,

орієнтуючись на класифікації В.М. Комісарова [2] і Я.І. Рецкер [3]. При лексичних трансформаціях, як впливає з назви, початковим і кінцевим елементом перетворення є лексична одиниця. Крім того, коли ми говоримо про лексико-семантичні перетворення, мова йде про модифікації семантичної структури тексту оригіналу в процесі його перекладу при збереженні загальносміслового і функціонального відповідностей.

Лексичні трансформації являють собою в певному сенсі відхилення від прямих словникових відповідностей (які називаються еквівалентами). Поява в тексті перекладу лексичних трансформацій пояснюються тим фактом, що обсяг значень і самі значення лексичних одиниць вихідної і мови перекладу часто не збігаються. Дана неповнота відповідності вимагає певної диференціації значення при підборі варіанта перекладу, яка може здійснюватися різними способами.

Я. І. Рецкер виділяє шість різновидів лексичних трансформацій:

- конкретизація значень;
- генералізація значень;
- антонімічний переклад;
- прийом смислового розвитку;
- прийом цілісного перетворення;
- компенсація втрат в процесі перекладу.

Отже, за результатами аналізу наведених класифікацій була вироблена наступна узагальнена класифікація основних видів перекладацьких трансформацій:

1. Лексичні трансформації: генералізація, калькування, конкретизація, лексична заміна, транскрипція, транслітерація.

2. Граматичні трансформації: граматичні заміни, конверсія, перестановка.

3. Лексико-граматичні трансформації: додавання, компенсація, модуляція, описовий переклад, опущення.

Слід додати, що всі трансформації, незалежно від критерію поділу їх на групи, як лексичні, так і граматичні, як заміни і перестановки, так і додавання і

опущення можуть виконувати стилістичну функцію, тобто трансформувати елементи оригіналу з метою збереження вихідного стилістичного забарвлення в тексті перекладу. В такому випадку можна виділити ще одну групу трансформацій - стилістичних. Розуміння даної функції трансформацій при перекладі пісенних текстів є важливим для справжнього дослідження, оскільки в пісенних творах стилістичні характеристики мають вагоме значення. Не можна не згадати також, що виділення трансформацій в тексті перекладу нерідко представляється складним, оскільки вони переплітаються одна з одною і можуть накладатися одна на іншу.

Отже, переклад – це впершу чергу процес сприйняття та усвідомлення інформації, та створення еквівалентного за структурою тексту зрозумілого для читача. Для перекладу пісень потрібно розуміти культуру країни, час написання та особистий стиль автора. Не можливо передати сенс пісні не розуміючи її підтексту, її особливого змісту. Переклад пісень створює певні труднощі для перекладача, наприклад: потрібно зберегти естетичний ефект, а також дотримати жанрові характеристики. Текст перекладу повинен відноситися до того ж жанру, що і текст оригіналу, але при цьому бути зрозумілим для вітчизняного читача. Саме для цього і потрібно використовувати перекладацькі трансформації (зазначені вище). Їх вибір визначається особливостями тексту оригіналу.

Література:

1. Бенвенист Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист ; [под. ред. Ю. С. Степанова]. – М. : Прогресс, 1974. – 447 с.
2. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение : учеб. пособие. – М. : ЭТС., 2001. – 424 с.
3. Левик В.В. О точности и верности / В.В. Левик // Перевод – средство взаимного сближения народов. – М., 1987. – С. 376.
4. Райс К. Классификация текстов и методы перевода / К. Райс // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. – М.: Наука, 1978. – С. 202–228.
5. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. М., 1974.

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕЛЕДИСКУРСА ЖАНРУ ТОК-ШОУ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКИХ ТОК-ШОУ «THE OPRAH SHOW» ТА «LARRY KING LIVE»)

Бітунова Т.Г.

студентка факультету іноземних мов,
Південноукраїнський національний
університет ім. К. Д. Ушинського
м.Одеса, Україна

За стилістичною ознакою ток-шоу відноситься до телевізійних програм “розмовного” жанру.

Усно-розмовні явища, які відрізняють стиль телевізійного дискурсу від стилів інших дискурсів та завдяки яким жанр ток-шоу відноситься до «розмовних» жанрів, складають головну особливість теледискурсу жанра ток-шоу.

В процесі аналізу транскриптів ток-шоу “The Oprah Show” та “Larry King Live” було встановлено, що найбільш частотними є нейтральні лексичні одиниці. Що стосується розподілу лексем за частинами мови, то тут було виокремлено наступні:

1) прислівники, що складають 24 % від загальної кількості лексичних одиниць:

“Shockingly so. I mean, we all had to go through that really strange process of cementing ourselves for the Emmys which is very odd. We all independently came up with submitting ourselves as best supporting because it really doesn't feel like we have a lead. Although, we are very proud that Eric did win best supporting” [11];

“If I never stepped into that classroom, I don't know where I would be right now” [10];

Велика кількість прислівників обумовлена доволі частим вживанням прислівників-інтенсифікаторів *very, really, extremely, simply, awfully, extraordinarily, absolutely, hugely, just, only, yet, quite, even, still, exactly, right, precisely, certainly, completely.*

Також типовими виявилися прислівники, що виражають порозуміння, згоду та впевненість, як-от: *exactly, absolutely, of course, right, certainly, surely, etc.* Наприклад:

DEPP: People are going to know our name and know where we came from. You feel the same way too.

LARRY KING: Yeah. A lot of success stories out of Brooklyn.

DEPP: Exactly, 100 percent [5]

2) Іменники, що складають 14,5%:

“My mom was everything to me” [7];.

“And then the next thing I had to do was tell my kids Daddy wasn't coming home” [7];

Треба зазначити, що в теледискурсі ток-шоу типовим є використання іменників (*angel, beauty, icon, genius*) як засобів вираження позитивної оцінки, як правило, на адресу гостей ток-шоу. Наприклад:

“You are an icon of current affairs” [3].

3) Прикметники, які складають 22 %:

“It's so against my very inner being and my soul. I fundamentally don't understand it. I've never been a bully. And it's largely because - I shouldn't speculate in this way. But I suspect it's because I was always the object of bullying. And it was just a horrible way to grow up, and to live in fear of going into a playground behind the school or walking home from school. It's an awful way to live every day” [8].

Доволі часто в ток-шоу ведучими використовуються прикметники з позитивною конотацією для встановлення та підтримування контакту з гостями та аудиторією. Такі прикметники стосуються зовнішнього вигляду особи загалом:

LARRY KING: Do you feel as good as you look? [4];

LARRY KING: You look good. How are you feeling? [1];

OPRAH: You look pretty. I mean you're attractive [7].

А також до окремих елементів одягу, який поряд із зовнішністю формує імідж людини:

LARRY KING: I like the shirt. I like that color blue on you.

DEPP: Thank you, and Larry, I like your shirt, too [5].

4) дієслова склали 16%:

"I suppose, like, for example when you're doing something organized like a photo shoot, essentially amid the faux pas of, you know -- there was a piece in "Vanity Fair" where I should have used the word "violated." However, you know, in my -- in my lack of vocabulary in the moment I used another word, which I've, you know, apologized for radically" [5].

"I mean, if you think about the fact that by the age of 85, it's basically a coin flip as to whether or not you will have Alzheimer's or not. You know the chances of either getting the disease or having to be a caretaker for someone who has the disease is -- the odds are pretty good" [7].

Поряд з дієсловами різноманітної семантики, для теледискурсу ток-шоу типовими виявилися дієслова, що віддзеркалюють емоційно-позитивне ставлення до співрозмовника: to like, enjoy, to love, to admire, appreciate. Наприклад:

"I admire you and salute you, doctor, for carrying through with this" [7]

Зазвичай, наприкінці програми ведучі використовують оптимістичні висловлювання, які демонструють задоволення від позитивного результату проведеної дискусії та сподівання щодо подальшої співпраці, для чого використовуються такі дієслова як *to expect, to imagine*.

LARRY KING: At the end of the interview I will say this, Mariah. You should have sung with me.

CAREY: I expect you'll plan our duet next time.

LARRY KING: OK. I'll ... OK. [4].

До маркерів розмовного стилю, який притаманний теледискурсу жанру ток-шоу відносимо:

5) Вигуки, на які припадає 4%. Вигуки надають мовленню експресивності, демонструють емоційний стан мовця. Наприклад, такі емоції, як здивування, радість, захоплення:

"If I can give it to you, I just give it to you. And... and that's just me. Oh, boy" [6];

"GRIFFIN: Wow! How do you respond to someone saying that to you?"

UNIDENTIFIED MALE: I couldn't say anything. Like - I was – gosh, that killed me” [8].

б) фразові дієслова, які дорівнюють 2 %. Наприклад:

“If they all showed up 18 years from now, that could be a lot of children” [2].

“NBC then came up with a new plan—move Jay to 11:35 and push Conan back a half-hour to 12:05” [9].

7) фразеологізми, на які припадає 15 %. Наприклад:

“And in the days and weeks since the tragedy, Donna Angelini didn't know how she and her children were going to make it without the two most important men in their lives” [11].

“KING: Would you rather have been a musician?

DEPP: In retrospect, no, you know. In retrospect, no. Because it's -- I suppose had that become my bread and butter, as they say, you know, the main gig, I would have probably fallen out of love with it on some level. And I still to this day, you know, have the -- the same love, you know, first love feeling for music as I did when I was 12” [5].

Експресивний характер мають сленгізми, що також наближають дискурс ток-шоу до розмовного стилю мовлення. Найважливішими ознаками сленгізмів є їх дещо груба експресивність, жартівлива образність. Функціонування сленгізмів в жанрі ток-шоу відноситься до його типових ознак. Сленгізми складають 19%.

Наприклад, для жанру ток-шоу типовими виявилися сленгові звертання, що найчастіше використовується в інтерв'ю з чоловіками і являють собою інтимізовані форми, які вказують на дружні стосунки: *mac, mate, buddy, pal, brother, chap та ін.:*

“Was it hard to put down, to write it?

Brother, you know, I had a tough time. I crashed and burned, you know” [1].

“I think so, mate, because I really like fun and I engage with other people's children very well” [5].

“Good seeing you, buddy” [7].

Використання сленгу допомагає гостям зменшити дистанцію між аудиторією або дистанцію між ведучим та гостем. Зокрема, було виокремлено

такі сленгізми: *to be nuts, a control freak, to get freaked out, to hassle, bunch, nasty, dough, tough, awesome, bust out, it's it's just a world of dog eat dog ma in.* представлені з видатними представниками політики, мистецтва та культури.

Отже, ми можемо зробити висновок, що в жанрі ток-шоу переважає нейтральна лексика, найбільш вагомими є прислівники, прикметники, дієслова. Розмовна лексика – це вигуки, фразові дієслова, фразеологізми та сленгізми, що наближають теледискурс ток-шоу до розмовного стилю мовлення.

Література:

1. Encore: Al Pacino Interview [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/1012/06/lkl.01.html>
2. Encore: Donald Trump Interviews Larry King [Electronic resource]. – Mode of access: URL: <http://edition.cnn.com/TRANSCRIPTS/1007/05/lkl.01.html>
3. Encore: Interview with Colin Powell [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.cnn.com/1012/20/lkl.01.html>
4. Encore: Interview with Mariah Carey [Electronic resource]. – Mode of access : <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/0911/27/lkl.01.html>
5. Encore: Interview with Johnny Depp [Electronic resource]. – Mode of access: <http://edition.cnn.com/TRANSCRIPTS/0211/26/lkl.00.html>
6. Encore: Interview with Bono [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/1012/29/lkl.01.html>
7. The Alzheimer's Epidemic [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/1105/07/lkl.01.html>
8. The Oprah show: Making gay history [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.oprah.com/index.html>
9. The Oprah show: Jay Leno [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.oprah.com/jayleno/index.html>
10. The Oprah show: Emma Watson [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.oprah.com/emmawatson/index.html>
11. The War Against Cancer [Electronic resource]. – Mode of access: <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/1012/18/lkl.01.html>

ЗВУКОВИЙ СИМВОЛІЗМ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ

Добровольська М.І., Сидорук Г.І.

студентка гуманітарно-педагогічного факультету

Національний університет

біоресурсів і природокористування

м. Київ,

Анотація

У статті досліджено особливості передачі звукового символізму в поетичних творах. Відстежено взаємозв'язок між звуковим символізмом та сприйняттям художнього твору.

Ключові слова: *звуконаслідування, алітерація, асонанс, звуковий символізм, поетичний твір.*

Keywords: *onomatopoeia, alliteration, assonance, sound symbolism, literature.*

Мета статті полягає в розкритті особливостей передачі звукового символізму в поетичних творах та уточненні змісту поняття звукового символізму в художніх творах.

Мова літературно-художнього твору – це національна мова, оброблена майстрами художнього слова, яка функціонує в художній літературі як засіб створення естетичної реальності. Вона підкоряється тим же нормам, що й національна. Основною, але досить специфічною є її функція: оформлення змісту твору та використання як засіб творення художнього образу.

Важливу роль в художньо-літературних творах виконують зображальні засоби – мовні засоби, які надають твору особливої виразності. Зображальні мовні засоби розглядаються на фонетичному, лексичному та синтаксичному рівнях. Але ми розглянемо саме рівень фонетичний. До фонетичних засобів мови належать фонемі (їх частота вживання), звукові повтори (їх співвідношення та функції), рима, звуковідтворення та звуконаслідування. У зв'язку з розглядом виражальних властивостей звуків у текстах літературно-

художніх творів вирізняють такий узагальнений прийом як звукопис. *Звукопис* – це особлива повторюваність окремих звуків або їх сполучень, звуконаслідувальних слів у художньому тексті з метою створення певного образу. У звукописі звуки та літери добираються навмисне, щоб створити певне естетичне або інше враження у читача [2, с. 34].

Існує багато видів звукопису. Найстарішим з них є ономапопея, або звуконаслідування. *Ономапопея* – це звук, імітація реальних явищ; намагання шляхом спеціального підбору та концентрації звуків мови відтворити звуки, що існують у реальному навколишньому житті. У свою чергу, І. Качуровський виділив та розрізнув два види звуконаслідування: 1) імітація звукових ефектів добором певних слів; 2) вживання слів, які буквально відтворюють звуки навколишнього світу (крик птаха, свист вітру, гуркіт грому тощо). Прикладом першого виду є балада "Утоплена" відомого українського письменника Т. Шевченка. У цьому творі він вдало передає за допомогою звуконаслідування та повторення літер *с* і *ш* шелест осоки:

Хто се, хто се по сім боці чеше русу косу?

Хто се, хто се по тім боці рве на собі коси?

Хто се, хто се?" – тихесенько питає – повіє..."

Значення ономапопів у поетичному мовленні підсилюється їх фонетичним оточенням: зазвичай звукову виразність слова підкреслюють сусідні алітерації та асонанси, фонічна антитеза, як у поезії О.Олеся:

Косять коси,

Луг голосе,

Косять, косять косарі,

А в душі моїй співають,

Срібло струн перебирають,

Грають, грають кобзарі.

Маємо з одного боку – посвист селянської коси пов'язаний з реальністю, а з іншого – мрію ліричного героя, захоплення романтикою минулого.

Слід відзначити, що звукопис спирається як на повторення окремих звуків, так і на повторення однакових звукосполук:

Самотній, з журавлем колодязь

Над полем журиється давно.

Вмочає сонце в сонну потязь

Золототкане полотно

(Драй-Хмара)

Під час зорового прочитання ми можемо і не звернути уваги на звукові повтори, але під час прочитання вголос відчувається повторення певних звукосполук. Так, у наведеному уривку на ненаголошену звукосполуку *жур-* першого рядка відгукується наголошена звукосполука *жур-* другого, а в четвертому рядку та першому перегукується українське повноголосне *-оло-* .

До другого виду можна віднести приклад із поетичного твору Є. Плужника "Галілей":

Хлип... хлип... Дайте мені на хліб!

Кормителі! Хай царствують ваші родителі Вічно,

А я денно і нічно за них

хлип... хлип...

Дайте мені на хліб...

Не минайте!

Та ще один приклад:

По дорозі торохтить

По дорозі порожняк

Стук! Гряк!

(Чупринка)

Більш розвиненою онома-topією є *звуковий символізм*. Тут не просто передається звук, як у прикладах вище, але позначається дія, пов'язана з цим звуком: *закукурікав півень; вона здивовано ахнула; щось грюкнуло наверху*. Крім слів, що позначають дію, звуковий символізм спостерігається в похідних від онома-topів словах: *грюк – грюкання, плюх – плюхання* [3, с. 142].

Ще з давніх давен ідея звукового символізму була пов'язана з іменами таких видатних дослідників, як Платон, Діонісій Галікарнаський, Августин Блаженний,

пізніше Лейбніц та Ломоносов, які в свою чергу, вказували на існування деяких відповідностей між звучанням і значенням деяких слів. На думку Платона, звуки мають глибоке символічне значення. Він вважав, що у мові є звуки *швидкі, тонкі, величезні, круглі*. Також є предмети *швидкі, тонкі, великі*. Швидкі предмети отримують назву, яка складається із *швидких* звуків, великі – назву із *великих* звуків. Так, при вимові звуку *p* язик швидко вібрує, тому *p* – *швидкий* звук. Слова, які означають швидкі рухи, предмети, як правило, містять *p*: *струмок, дробити, кришити, рвати*. Звук *i* асоціювався з чимось вузьким, а та *e* – з дуже великими за розмірами предметами, *л* – із гладкістю, ковзанням та поліруванням [1, с. 6-7].

Отже, за допомогою засобів фонетичної стилістики формується краса й комунікативна принадність художнього тексту, слів у ньому. Вони вагомо впливають на довершеність, поглиблення змісту висловлюваного. Тобто, ці засоби існують в творі не як його зовнішня окраса, а є певними прийомами для оформлення його змісту і по-різному реалізуються в кожному конкретному контексті, а звуковий образ слова репрезентує додаткову інформацію, підтримує семантичне ядро значення мовних знаків.

Література:

1. Журавлев А.П. Звук и смысл. – М.: Просвещение, 1981. – 160 с.
2. Левицкий В. В. Звуковой символизм / В.В. Левицкий. – Чернівці: ЧНУ, 1998. – 129 с.
3. Качуровський І. Фоніка. – К.: Либідь, 1994. – 208 с.

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В АНГЛОМОВНІЙ ТА УКРАЇНОМОВНІЙ РЕКЛАМІ

Козловський Д.Р.

*студент факультету міжнародних відносин
Хмельницького національного університету*

Сьогодні реклама займає дуже важливе місце у житті суспільства. Її можна побачити, почути, прочитати у всіх засобах масової інформації. Вона

проникає у кожен сферу людської діяльності. Реклама допомагає встановити зв'язки між виробником і споживачем, виробником та країною.

Стилістичні особливості тексту реклами в українській та англійській мовах залежать від виду рекламного засобу, в якому цей текст використовується, місця проведення рекламних заходів, спрямування рекламного повідомлення на певну аудиторію.

Оскільки англійська мова має більш довготривалу традицію, ніж українська мова, вона, цілком закономірно, перевершує останню як за своєю видовою різноманітністю, так і за розробленістю системи психологічних, психолінгвістичних та лінгвістичних засобів [2, с. 114]. Проте українська мова розвивається досить стрімкими темпами, швидко засвоюючи технічні прийоми створення рекламних ефектів.

Зрозуміло, що джерелом найбільш цікавих стилістичних знахідок комбінованого візуально-вербального характеру як в англо-американській, так і в українській рекламі виступають електронні засоби масової інформації. Майже безмежні можливості сучасної відеотехніки сприяють активній реалізації художнього аспекту рекламного повідомлення. Це відбувається завдяки використанню яскравих спецефектів, візуальних метафор, алюзій, каламбурів, порівнянь, контрастів, які подаються паралельно з рекламним слоганом або текстівкою.

Безперечно, не всі з перелічених вище видів друкованої реклами становлять однаковий інтерес зі стилістичного боку, адже у значній кількості цих рекламних засобів першочерговими є інформативна та нагадувальна функції - сповістити або в черговий раз нагадати споживачеві про певний товар чи послугу. Вони здебільшого не є розгорнутими та ретельно продуманими в лінгвістичному плані, певна їх частина немає візуального, так званого художнього компонента (artwork) [2].

Найбільш показовою є стилістика рекламних повідомлень, розміщених у друкованих виданнях, що розраховані на уважний перегляд. Однак і тут ступінь виразності стилістичного компонента рекламного оголошення залежить від аудиторії, на яку вона спрямована. Тому найцікавішими зі стилістичного боку є

газетні і, особливо, журнальні рекламні тексти, що розміщені у пресі, орієнтованій на широкого читача. Оскільки в них домінує функція переконання, саме тут засобами стилістики відбувається «романтизація» рекламованого як у вербальній, так і у зображувальній формі, що супроводжується появою неабияких стилістичних винаходів.

Аналіз стилістичних особливостей рекламних текстів свідчить, що найпоширенішими образотворчими, виражальними засобами є метафора, алітерація, рима, акроніми. Розглянемо детальніше їх використання й функції.

Метафора. Досить поширеним як в українській, так і в англійській мовах є використання *метафор*. Напр.: (1) *Nature gives us a lot of things: hands, eyes, ears.* (2) *When Nokia creates something in television, video recorder or satellite receiver, Nokia is thinking first and foremost in a natural way. The way that lets people use their hands, eyes, ears with natural freedom.* (3) *Thus Nokia has created the TV mouse, a remote control which helps you operate the TV-set with one button together with a simple movement of your hand, and the new Cinescreen TV, which by its new wide screen format provides a natural, relaxed viewing pleasure. Nokia is conceiving technology for the service of man* (Time).

(4) *Every day Siemens changes the way we live. It creates new solutions, asks questions other would never think to ask, and redefines entire industries. It improves the way people travel and ensures their comfort once they arrive with its transportations and building technologies* (Business week).

(5) *When Advertising does its job, millions of people keep their. Good Advertising does not just inform. It sells. It helps move product and keep business in business. Every time an ad arouses a consumer's interest enough to result in a purchase. It keeps a company going strong. And it helps secure the job of the people who work there. Advertising. That's the way it works* (Newsweek).

Використання персоніфікованих метафор у рекламних оголошеннях виконує досить важливу функцію: певною мірою вони зближують реципієнта з текстом, встановлюють між ними зв'язок. У реципієнта виникає почуття довіри до реклами, а отже і до тієї продукції чи послуги, яку намагається продати рекламодавець.

Ще однією передумовою використання метафори у рекламних текстах є те, що метафора завдяки образності дає змогу зекономити і кошти, і місце на папері або банері [3, с. 57].

Алітерація, рима, акроніми. Серед відмінностей англосовітової та україно-мовної реклами необхідно зазначити частіше звернення першої до фонетичних образотворчих засобів, зокрема **алітерації** та **асонансу**. Алітерація – повторення приголосних звуків у суміжних словах [5, с. 13]. Повторення початкових звуків називається анафорою, а кінцевих – епіфорою. Асонанс – це повторення голосних звуків у суміжних словах [5]. Ці фонетичні виражальні засоби виконують експресивну роль та наголошують на найважливіших поняттях [1, с. 282]. Наприклад:

Final 10 days for \$ 10 discount!

Dior Dune – the moment, the memory, the dream...

Toy for every girl and boy!

Today's crossword driving you crazy? (TV Spotlight).

Алітерація майже не властива україномовним рекламним повідомленням, за винятком такого її різновиду як римування рекламних текстів. Напр.: *Зрозуміло і жирафі: п'яти пиво краще з Даффі!*

Горло болить – вихід один: тобі потрібен Себідин!

Звукове мовлення розглядають як одиниці, що мають фізико-акустичну форму, але позбавлені власного семантичного змісту. Однак слід зазначити, що фонема відіграє функціональну значимість в розрізненні, а не в утворенні смислів. Виражальні можливості алітерації та асонансу давно відомі та широко використовуються в поезії, рідше у прозі, а останнім часом у рекламних текстах [4, с. 22]. Ще за часів Платона та Аристотеля звучання слова привертало увагу мислителів та теоретиків не у зв'язку зі змістом, що оформлюється, а саме по собі. Звукам приписувалась особлива значимість: "r" – це щось швидке, енергійне, "l" – рівне, гладке, блискуче, "a" – велике, "e" – вічне, значне, "u", "d" – страшне, "i" – радісне, "m", "n", "l" – ніжне, "b" – щось велике, сильне [4, с. 23]. Наприклад:

The diamond engagement ring. How often will you give her something that she will cherish for the rest of her life? Visit our website and design an engagement

ring she will love. Choose the perfect diamond, settings and site stones or browse through more than 7500 designs .You will also learn about 4'C: Cut, Colour, Clarity and Carat weight to help you surprise her with perfect diamond ring (Vogue).

Дуже часто подібного ефекту досягають завдяки повторенню однакових слів та використання рими, що також створюють свою мелодійність. Напр.:

Greyhound. (bus services)

It is such a comfort to take a bus

And leave the driving to us.

Free advice from your father

Free dishes from your sister

Free chair from your neighbour

Fist apartment, not so free.

Your choice. Your chase (New York Times).

А ось реклама мобільного телефону Samsung із вбудованим MP-3 плеєром, в якій використана рима та акронім:

Хочеш бути стильним сьогодні?

Купуй мобільний – це зараз у моді!

Легко і просто ним користуйся

До нового прогресу готуйся!

Кнопки натискай – SMS відсилай!

Як лунає MP-3 – слухавку негайно бери.

Телефон від SAMSUNG купи –

Спілкування простим зроби!

За найнижчими цінами

Отримай якість Суперфірми!

SAMSUNG™ – Спілкуйся з Абонентом Модернованим Стилем, Уяви Новий Гіперпростір Твоїх Можливостей!

Buy Bifido & just taste

If you wanna be the best

IF you wanna be O'K

DrInk Bifido every day!

Do you want to have good health?

Oh, yes! Bifido really helps!

Перекладаючи фонетичні засоби, використані у рекламі, перекладач мусить використовувати увесь свій творчий потенціал. Звичайно, нечасто вдається передати алітерацію вихідної мови тією ж алітерацією цільової мови. У цьому випадку невідповідність можна компенсувати перекладом подібних звуків. В англійській та українській мовах є досить велика кількість однакових чи подібних звуків. Але проблема у тому, щоб не лише підібрати слова зі схожим звучанням, а слова з тією ж семантикою та прагматичним ефектом. Це і є основне завдання перекладача при передачі алітерованої реклами.

Література:

1. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов. М.: Флейта, 2004. 384 с.
2. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов: Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова Книга, 2005. 224 с.
3. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посiбник. Вінниця: Нова Книга, 2004. 240 с.
4. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту: Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. – Вінниця, Нова Книга, 2004. – 272 с.
5. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 160 с.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОНЯТЬ «ІДІОСТИЛЬ» ТА «ІДІОЛЕКТ»

Кулик А.О.,

студентка філологічного факультету

ПНПУ ім. К.Д. Ушинського

м. Одеса, Україна

При дослідженні будь-якого художнього тексту ми звертаємо увагу на умови його створення та особливості написання. Кожен художній текст це цілісна одиниця у літературній системі, це призма крізь яку відбувається «комунікація» між читачем та автором. Але під час такої «комунікації» не приділяється достатньої уваги до ідіостилю автора.

Інтерес до особистості у мові майже завжди існував поряд з мовною творчістю, але став домінуючим тільки у XVIII столітті. Стиль письменника якщо і досліджувався, то в рамках таких лінгвістичних напрямків як когнітивна поетика і психолінгвістика, в яких вчених більше цікавлять сприйняття тексту читачем, ніж лінгвостилістичні особливості письменника. У тексті ховається сам автор, бо кожен письменник використовує свої, специфічні для його художньої системи елементи. Саме тому, **метою** нашого дослідження є розгляд понять ідіостиль та ідіолект, їх ототожнення та диференціація.

Аналіз численних робіт з поняття «ідіостиль» дозволяє зробити висновок, що це поняття є полісемантичним, адже нині не існує єдиної конотації цього явища. Н. Грибова запропонувала таке визначення індивідуального стилю письменника «це система мовних засобів, які підпорядковані естетичним і комунікативним завданням художнього твору, через які створюється індивідуальна авторська картина світу»[5, с.43]. А визначення Н. Болотнової є більш абстрактним «ідіостиль – це система асоціативно-сміслових полів, які характеризують когнітивний рівень мовної особистості»[3, с.51]. З точки зору Ліденкової « ідіостиль являє собою об'єднання художніх засобів, прийомів та преференційних жанрів при створенні тексту і передачі емоційно-експресивних

елементів; при тому, ідіостиль володіє факторами, які визначають причини та способи вибору мовної особистості різноманітних засобів і способів авторепрезентації» [8, с.40]. Дослідник А. Грищенко надав найповнішу дефініцію для поняття ідіостиль - «система індивідуальних особливостей автора як художника слова в їх мовному вираженні; це спосіб відображення і заломлення в художньому мовленні фактів внутрішнього світу конкретного письменника - носія мови в певний історичний період»[7, с.42].

Чи не найвагомійший внесок зробив В.В. Виноградов у своїй монографії «О языке художественной литературы», де він розглянув систему змістових і формальних лінгвістичних характеристик, властивих творам певного автора, що робить унікальним втілений у цих творах авторський спосіб мовного вираження. Слід звернути увагу, що таке поняття, як "індивідуальний стиль", ширше поняття "мова художньої літератури", тому як стиль автора поряд з урахуванням мовних засобів включає в себе так само і композицію твору, художнього змісту, образну систему [4, с.58].

Також вивчення індивідуального стилю автора, він вважає однією з проблем стилістики, адже під поняттям стиль треба розуміти не тільки лексико-фразеологічні та граматичні особливості, а й експресивно-навантажені принципи відбору, поєднання і використання висловлювань та конструкцій.

Нерідко поняття ідіостиль ототожнюють з поняттям ідіолект, так як не існує вичерпних, загальнозживаних дефініцій цих двох понять. Ідіостиль та ідіолект трактують по-різному, враховуючи сутність та ознаки, котрі відзначають вчені. Наприклад, в енциклопедії « Українська мова» поняття « індивідуальний стиль» та «ідіолект» тлумачать як абсолютні синоніми : « Стиль індивідуальний, ідіолект- це сукупність мовно-виражальних засобів, які виконують естетичну функцію й вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших; своєрідність мови окремого індивіда». А вчений В. Григор'єв писав, що « будь-який ідіостиль як факт сучасної літератури, у той же час є ідіолектом»[6, с.36].

Однак, у ході дослідження ми виявили основні відмінності між цими двома поняттями. На думку О.С Ахманова ідіолект є ширшим за змістом

поняттям і він пояснює його як сукупність індивідуальних особливостей, характеризуючих мову індивіда та індивідуальний різновид мови [1, с.165]. Дослідниця О.О. Селіванова зауважує, що ідіолект є індивідуальним різновидом мови, який реалізується в сукупності різних ознак мовлення окремого носія мови, а в письмовому мовленні виявляє риси ідіостилю [9, с. 78].

Традиційно літературознавці розглядають індивідуальний стиль як спільність концепцій, ідей та образів письменника укупі із системою засобів художнього вираження, а лінгвісти як сукупність мовних засобів, які використовує письменник для досягнення певного результату. Ю.А. Борисенко виділяє два підходи до вияву співвіднесеності понять. Суть у тому, що ідіостиль та ідіолект співвідносяться як поверхнева та внутрішня(глибинна) структури. Велика кількість мовних факторів, представлених у поверхневій структурі (ідіолект), базуються на « генетиці лінгвістичного мислення» письменника і існує в «поетичному світі» автора[2, с.78].

Проаналізувавши усі розглянуті нами дефініції, можна зробити висновок, що між цими двома поняттями зберігаються ієрархічні відношення. Ідіолект є поняттям виключно лінгвістичним, адже ідіолект це сукупність формальних і стилістичних особливостей, властивих мовленню окремого носія даної мови. Щодо поняття ідіостиль, то воно є як лінгвістичним, так і літературним, адже базуючись на мовно-виражальних засобах твору, можна виявити прояви індивідуального стилю автора, глибинних текстопороджуючих домінант та констант автора.

Література:

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд. М.: Советская энциклопедия, 1969. – 608с.
2. Борисенко Ю.А. О разграничении понятий «идиостиль» и «идиолект» // Многоязычие в образовательном пространстве: в 2 ч.: сб. статей. М.,2009. С. 27– 32.
3. Болотнова Н.С. Художественный концепт как объект филологического исследования / Н.С. Болотнова // Стереотипность и творчество в тексте – Пермь: ПГУ, 2005. – Вып. 9. – С. 51–57

4. Виноградов В.В. О языке художественной литературы / В.В.Виноградов. – М. : Гос. изд-во худ. лит-ры, 1959. – 656 с.

5. Грибова, Н.Н. Понятийный слой концепта «искусство» (на материале произведений М.А. Булгакова) / Н. Н. Грибова // Вестник Челябинского государственного университета. Вып. 27, № 36. Челябинск, 2008. С. 40-45.

6. Григор'єв В.П. Граматика ідіостиля / В.П. Григор'єв; під ред. В.Хлебнікова. – М. : Наука, 1983. – 227 с.

7. Грищенко, А.І. Ідіостиль Миколи Моршена: автореферат дис... доктора філол. наук / А.І. Грищенко. – М., 2008. – 348 с.

8. Ліденьова, В. В. Ідіостиль (до уточнення поняття) / В. В. Ліденьова // Філологічні науки. – 2001. – № 3. – С. 36-41.

9. Селіванова О.О. Основи лінгвістичної теорії тексту та комунікації : монографічний учбовий посібник / О.О. Селіванова. – К.: ЦУЛ, Фитосоциоцентр, 2002. – 336 с.

УДК 81

Філологічні науки

ПРОБЛЕМА ПОЛІСЕМІЇ У ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ

Кушнір Л.,

студентка 2 курсу,

Сидорук Г.І.

Національний університет

біоресурсів і природокористування України,

м. Київ, Україна

Полісемія означає наявність різних, але пов'язаних між собою значень одного й того ж слова, словосполучення, фрази. Коли говорять про полісемію мають на увазі багатозначність слів як одиниць лексики. Лексична полісемія – це здатність одного слова слугувати для позначення різних предметів і явищ дійсності, що асоціативно пов'язані між собою і утворюють складну семантичну єдність. У загальній лексиці у одного слова паралельно формуються близькі, але різні

значення, або, окрім основного, розвивається додаткове, а контекст допомагає їх розмежувати. Саме тому відбувається збагачення і розширення словникового складу. За словником Мюллера, іменник *field* має наступні лексичні значення: 1) поле, луг, великий простір; 2) область, сфера діяльності; 3) поле битви; 4) поле дії; 5) фон, ґрунт (картини); 6) спортивний майданчик; 7) всі учасники змагання; 8) родовище (геол.); 9) збудження струму (ел.); 10) польовий. Те, в якому з лексичних значень виступає слово, визначається його сполучуваністю з іншими словами: *diamond-field*, *field theory*, *magnetic field*, *field hockey*, *to leave the field*. Полісемія реалізує використання потенційних можливостей слова і репрезентує природний розвиток лексичної системи будь-якої національної мови. У спеціальній літературі протягом багатьох років велась боротьба з полісемією та висувалась проблема однозначності терміну. Але на практиці спостерігається зворотне явище. Так, навіть у межах одного поля технічний термін виявляє багатозначність. Наприклад, термін «reel» означає: катушка, бобіна, рулон, ролик [2, с. 290]. Тобто, у різних термінологіях полісемія в багатьох випадках неминуча. За спостереженнями, найпоширенішою є міжсистемна полісемія – один і той самий англomовний термін із майже незмінним семантичним ядром (але з неоднаковим набором периферійних сем) функціонує у різних галузевих терміносистемах науки й техніки, наприклад: 1) *test driver* – тест-драйвер – програма для тестування іншої програми, застосовувана як частина процедури альфа-тестування; водій-випробовувач (нових моделей і марок автомобілів) [1, с. 506]; 2) *converter* – конвертер – однофазний перетворювач електричного струму; програма, що перетворює дані з однієї форми на іншу; пристрій, що перетворює сигнали одного виду в сигнали іншого виду [1, с. 130].

Коли при перекладі постає багато проблем з вибором значення термінів через їх полісемію, важливу роль при виборі потрібного значення відіграє саме контекст, тому визначення способу перекладу тієї чи іншої термінологічної одиниці без розгляду її в контексті представляється неможливим. Контекстуальні значення виникають у процесі вживання слів у мові залежно від оточення і реалізуються під дією вузького, широкого та екстралінгвістичного контексту.

Контекст – мовне оточення, у якому вживається та або інша лінгвістична одиниця. Контекстом терміну є сукупність слів, граматичних форм і конструкцій, в оточенні яких зустрічається даний термін. Найважливіша його функція полягає у вирішенні питання багатозначності термінів. Контекст неначе «знімає» в тієї або іншої багатозначної термінологічної одиниці всі її значення, окрім одного. Тим самим він надає тій або іншій одиниці мови однозначності та робить можливим вибір одного з декількох потенційно існуючих еквівалентів даної термінологічної одиниці у мові перекладу. Аналізуючи контекст, у якому вживається певний термін, ми встановлюємо різні смислові зв'язки і стосунки між терміном, значення якого потрібно визначити, й іншими словами, значення яких нам добре відомо. Отже, спосіб перекладу багатозначних термінів завжди залежить від контексту. Нерідкі такі випадки, коли у трьох різних контекстах терміновживання слово перекладалося трьома різними способами, наприклад, за допомогою калькування, транскодування й описового перекладу: *tender* – 1) пропозиція (варіантний відповідник), 2) тендер (транслітерація), 3) заява про підписку на цінні папери (описовий переклад). Крім того, деякі терміни у тому самому значенні нерідко мають як мінімум два українських відповідника, один з яких є найбільш точним, а інший – найбільш коротким. Вибір відповідника у цьому випадку визначається такими факторами як контекст і потенційна аудиторія. Значення терміну визначається за допомогою слів, які оточують даний термін у контексті, тобто у реченні. У якості прикладу наведемо багатозначний термін науково-технічної термінології *failure*, котрий має багато українських еквівалентів у словнику технічної термінології: 1) відмова в роботі; 2) руйнування, пошкодження, порушення; 2) неможливість виконання; 3) втрата несучої здібності; 4) обвалення (гірн.). У різних контекстах при передачі значення терміну *failure* у поєднанні з іншими словами також виникає явище багатозначності через різний контекст: 1) *An automobile's failure rate in its fifth year of service may be many times greater than its failure rate during its first year of service.* – Частота виникнення несправностей у автомобілях на п'ятому році обслуговування може бути набагато вищою за частоту виникнення несправностей протягом першого року обслуговування. 2)

Failure recovery time of this machine is three minutes. Час відновлення після відмови цього пристрою становить три хвилини. Таким чином, кожна термінологічна одиниця як в оригіналі, так і в перекладі співвідноситься з великою кількістю інших елементів тексту, і тому, навіть кажучи про переклад окремого терміну, завжди доводиться враховувати роль оточення – контексту [3, с. 152].

При перекладі науково-технічної літератури, а особливо багатозначних термінів, необхідним довідковим матеріалом є словники, оскільки переклад полісемічних термінів передбачає вибір одного з можливих варіантних відповідників, поданих у словнику. Для швидкого знаходження спеціальних термінів потрібно знати, які бувають робочі джерела інформації, що можна знайти у кожному з них, та послідовність їх використання. Всі робочі джерела інформації перекладача можна поділити на загальні та спеціальні. Загальні джерела інформації розподіляються на словники загального призначення та загальні енциклопедії. Спеціальні джерела інформації включають спеціальні словники, енциклопедії, довідники з різних галузей науки та техніки, спеціальну літературу. Спеціальні словники, у свою чергу, поділяються на двомовні (політехнічні, галузеві) та допоміжні спеціальні двомовні словники (словники скорочень, словники псевдо-друзів перекладача), а також одномовні спеціальні словники (наприклад, технічний словник). Словниковий склад мови – це система, що допускає безкінечно різноманітні, але не будь-які поєднання слів у будь-якому контексті: окремі елементи словника пов'язані один з одним певними смисловими та стилістичними відносинами. Для правильної передачі значення незнайомого/відсутнього у словниках терміну або термінологічного важливо врахувати усі випадки його вживання у даному тексті, і лише після цього спробувати з'ясувати значення терміну шляхом ознайомлення зі спеціальною літературою. Наприклад, у технічному словнику багатозначний термін *driver* представлений такими значеннями: привідний пристрій; провідна ланка, провідний елемент; збуджувач, рушійний прилад; схема запуску; сигнал запуску; підмодулятор; програма-драйвер (обч.); патрон для інструменту, що обертається; трамбування (мет.); супутник-метал; молоток, вибивання; машиніст, оператор, водій. Головною передумовою правильного перекладу є знання предмету, про

який йде мова, хоча вмiле користування словником є також необхідним. А.В. Федоров зазначає, що фактично переклад ніколи не обмежується вибором одного елементу з числа тих, котрі зафіксовані у словниках як відповідники певному слову оригіналу. У перекладацькій практиці зустрічається багато випадків, коли використовуються слова, безпосередньо не передбачені словником, так як він не в змозі передбачити всі конкретні сполучення, до яких потрапляє слово [3, с. 161].

Найактуальнішою проблемою англійської термінології є полісемія термінів, що є небажаним явищем, тому що порушує спроби мови зберегти однозначну відповідність між референтом і номінуючим його знаком. Причини формування нових значень у термінології англійської мови можна поділити на дві групи: екстралінгвістичні та інтралінгвістичні. Серед причин виникнення семантичної різноманітності в галузі термінологічних систем можна виокремити такі: розвиток наукового поняття; обмеженість словникового матеріалу у співвідношенні з кількістю понять, які потрібно термінувати; співіснування понять, які відображають різні погляди, гіпотези; семантичні та словотворчі зв'язки термінів; неправильне запозичення лексем з інших мов; позамовні фактори. При перекладі науково-технічних текстів, які мають багатозначні терміни, з англійської на українську мову, контекст відіграє важливу роль при виборі потрібного значення, тому визначення способу перекладу тієї чи іншої термінологічної одиниці без розгляду її в контексті представляється неможливим, адже у різних контекстах терміновживання слово перекладається різними способами. Отже, ми з'ясували, що при перекладі полісемічних термінів науково-технічної літератури найдоцільніше застосовувати комплексний підхід, котрий складається із застосування лексико-семантичних трансформацій, врахування контексту та використання спеціальних словників.

Література:

1. Англо-український тлумачний словник з обчислювальної техніки, Інтернету і програмування / 2-ге вид., допов. – К.: СофтПрес, 2006. – 824 с.
2. Короткий тлумачний словник української мови. / За редакцією Д. Гринчишина. – К.: 1999. – 430 с.

3. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. -- 5-е изд.: М.: ООО «Издательский Дом «Филология Три», 2002. – 416 с.

Філологічні науки

АНГЛІЙСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ-ТЕЛЕСКОПІЗМИ: СТРУКТУРНІ,
СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ (НА МАТЕРІАЛІ
ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)

Литвин К.О.,

*студентка інституту іноземних мов
Дрогобицького державного
педагогічного університету ім.І.Франка
м.Дрогобич, Україна*

На сьогоднішній день англійська мова перебуває у постійних змінах. Вони доповнюються в лексичних складах англійської мови відображаються в прояві потреб сучасного суспільства аби виражати нові поняття. Вагомим шляхом задля науковців є збільшення словникових складів що в свою чергу обумовлює появу неологізмів. Задля позначень нових предмета або для вираження нового поняття утворюються нові слова. Значна кількість мовних одиниць виникає для позначення нового явища чи відповідної речі.

Варто зазначити, що українська і зарубіжна лінгвістика відображає проблеми словотворчості неологізмів у працях видатних вчених та науковців, серед яких доцільго виділити І.В.Андрусяка, В.Г.Гака, О.Д.Мешкова, Ю.А.Зацного, Л.Ф.Омельченка, L. Bauer, D. Crystal. Не дивлячись на значні праці присвячених аналізуванню словотвірних характеристик неологізмів англійської мови, а саме неологізма, утвореного шляхом афіксації, словоскладань, скорочень, недослідженим залишається неологізм, утворені шляхом злиття.

Відображають глибокі тенденції розвитку англійської мови новітні слова, поява яких обумовлена результатом дій внутрішніх чинників мовного розвитку. Тому варто зазначити, що неологізація пов'язується з зовнішніми і внутрішніми

чинниками у сучасному соціумі та з дією закону мови. Такими законами є аналогія, мовна економія, тенденція і однотипність.

Досліджено, що в теперішній час більш активно діє такий екстралінгвальний фактор, як соціальна структура суспільства та ідеологія, адже велика кількість деривацій стосується сфер суспільної діяльності людей.

Неологізм є основним способом збільшення лексичних запасів мов, адже виступає новою лексичною одиницею у час окремого історичного періоду. Не рідко дані слова можуть бути незрозумілими. Це пояснюється тим, що тільки входять в сучасне життя.

Збільшення словникових складів мов є закономірним процесом тому що в усі мови мають закладений потенціал задля свого покращення і збільшення. Як засіб відображення об'єктивних реальностей, мова перебуває в стані постійних змін та розвитку, адже сама дійсність являється динамічною та лабільною. Вагомими факторами, які засвідчують динамічність характеру мов, виступає неологізація їх лексичних складів і інноваційність, насамперед лексико-семантичний процес, пов'язаний із реалізаціями нових можливостей мовних систем, у тому числі і словотвірної.

Проблемні питання неології досить широко висвітлено в українській і зарубіжній лінгвістиці (О. С. Кубряков, А. А. Уфимцева, В. І. Заботкіна, А. В. Янков, V. Adams, L. Bauer, H. Marchand). Інші проблемні питання англійських словотвірних процесів за семантичною, функціональною, етимологічною ознакою (І. В. Андрусика, А. Е. Левицького), структурна і семантична особливість композитів та складних слів синтаксичних типів (Д. І. Квеселевича, І. М. Клименка, Л. Ф. Омельченка). Наукова праця висвітлена у ролі окремих способів словотворення у збагаченні словникових складів англійської мови на момент сучасності (І. П. Гусака, М. М. Полюжина, J. Aitchison, D. Crystal, P. McFedries, M. Quinion).

Поняття «неологізм» застосовується до нових матеріалів мов [2, 43]. Воно позначає новітнє, раніше невідоме, неіснуюче значення, предметність, галузі наук, рід занять, професії та інше, наприклад: iPad, selfie, Putler. Наразі є й інші визначення неологізмів. Терміни застосовують задля позначень вже відомих

понять, ілюструючи їх семантичний і стилістичний відтінок, що вибудовує основні значення слів. Наприклад, слово *boffi n* (учений, зайнятий секретної роботою, переважно у військових цілях) є близьким синонімом до слова *scientist*, однак має інший семантичний відтінок. Зазначається також деяка неоднорідність складу цих лексичних інновацій. На це впливають причини їхньої появи, стійкість

Причиною з'яви неологізмів являється суспільний лад та науково-технічний прогрес: поява нових соціально-економічних реалій, відкриття різноманітних галузей техніки, досягнення у сфері культури. Ознака неологізму – це цілковита новизна слова для більшості носіїв мови. Щойно слово починає активно вживатися, воно втрачає ознаки новизни і поступово стає загальноновживаним. Неологізм може утворюватися внаслідок природного потягу мовця до новизни, коли утворюються так звані мовні надлишки, наприклад: *super-duper* – надзвичайно гарний, *skid-lid* – захисний шолом водія, *fuddy-duddy* – старомодний, відсталий [4, 174].

В українській і зарубіжній науці [1; 2; 5; 6; 9] класифікують неологізми за логіко-семантичною ознакою і за способом словотворення. Простих нових слів в англійській мові, як й у інших, не велика кількість. Переважають складні слова і неологізми, утворені за допомогою афіксації. Класифікують неологізми й за шляхом їхнього проникнення до мови. Серед них варто визначити наукові новоутворення, власні імена, ініціали, запозичення.

Досліджено, що Ю. А. Зацний класифікує неологізми на:

- “лексичні (нові слова);
- фразеологічні (нові стійкі словосполучення);
- семантичні (нові лексикосемантичні варіанти слів або стійких словосполучень).

В окремих категоріях виділяються і словотворчі інновації, які матеріально втілені в нових словотворчих елементах” [2, 6].

Дослідження неологізмів переконують, що нова лексика утворюється, головним чином, із власного матеріалу шляхом словотворчих операцій та переосмисленням уже існуючих одиниць [2, 66]. Основними способами

творення морфологічних неологізмів є афіксація, словоскладання, конверсія, аббревіація, телескопія [6].

Під телескопією варто розуміти процес, під час якого нове слово виникає шляхом злиття повних основ одного слова з скороченою основою іншого чи ж з злиття скорочених основ двох слів. [5, 54]. Значення даного нового слова у більшості випадків містить сумарне значення обох своїх складників. Іноді це сумарне значення складається із суми повного лексичного значення першого чи другого складника і граматичного значення іншого. Однак ті випадки не дуже поширені, а тому не викликають особливого зацікавлення [5, 54]. О. О. Селіванова під телескопією розуміє особливий тип компресивного словоскладання шляхом поєднання двох слів, що перебувають у сурядному зв'язку початкової частини першого слова і кінцевої другого [7, 721]. Термін телескопія уведений в обіг російським мовознавцем М. Маковським у 1970 році. Телескопічний словотвір донедавна вважався оказіональним. Однак із розвитком нових наукових технологій, з'явою нових артефактів науки й техніки телескопічний словотвір стає нормативним способом творення слів. Приналежність телескопічного словотвору певному способу словотворення є дискусійною проблемою, адже, з одного боку, телескопізми будуються на скороченні слів до рівня складів або складів і звуків; з іншого, на відміну від аббревіації, телескопічний словотвір ґрунтується не на сполуках, а на складанні слів, поєднаних сурядним зв'язком [7, 721]. Деякі автори не користуються терміном “телескопія” для позначення даного явища, а вживають термін: контамінація, стягнення, злиття, гібридизація, власне словотвір [5, 54]. М. І. Мостовий надає перевагу терміну “бленд” [4, 46]. У нашому дослідженні ми використовуємо терміни “телескопія”, “неологізм-телескопізм”.

На думку Ю. А. Зацного неологізми-телескопізми набули надзвичайної популярності на сучасному етапі розвитку мови. Значно виріс відсоток неологізмів-телескопізмів за останні десятиріччя серед інших нових слів. Зараз це близько 20% порівняно із 9% у минулому сторіччі [3]. Телескопічний спосіб словотворення використовується тоді, коли вихідна одиниця проходить стадії соціалізації та лексикалізації [1], наприклад: actorvist (actor+activist), blog (web +

log), illegrant (illegal + immigrant), splog (spam + blog), spit (spam + Internet Telephony), technoburb (technology + urban), teledensity (telephone + density), theocon (theological + conservative), vidiot (video + idiot), vlog (video + blog), webucation (web + education).

Асиміляція у мові нових лексичних одиниць, створених зі зміною опорного елемента, проходить значно повільніше, ніж тих, де основа залишилась незмінною. Факторами, які впливають на період асиміляції є новизна форми, ускладнена семантика. Більш того, семантика новоутворення ускладнюється ще й тим, що другий елемент сам також нещодавно був неологізмом, створеним за допомогою найбільш розповсюдженого методу скорочення у сфері інформаційних технологій – апокопи [2, 45].

Телескопія є одним із продуктивних способів англійського словотворення. Мовознавці помітили, що останнім часом саме вона домінує серед способів словотворення. Явище, назване Ю. А. Зацним “перетермінологізацією”, яскраво виявляється у використанні уламків лексичних одиниць – медичних термінів, які стають складовими частинами новоутворень за межами суто медичної термінології, наприклад: infomania (information + mania), nursebot (nurse + robot), privatopia (private + utopia), sheeple (sheep + people), slowflation (slow + inflation), snakebot (snake + robot), strollerobics (stroll + aerobics), terronoia (terrorism + paranoia).

За структурними характеристиками неологізми-телескопізми є багатокомпонентними одиницями. Прикладами багатокомпонентних неологізмів, утворених способом телескопії є наступні одиниці: bleen (blue + green) – блакитно-зелений колір води, biotecture (biological + architecture) – органічне поєднання архітектурних проєктів із біологічними елементами, biostitute (biologist + prostitute) – учений, якому платять за те, що він свідчитиме на користь компанії, яка завдає шкоди довкіллю, blandiose (bland+grandiose) – такий, що претендує на велич, винятковість, samikini (caisode + bikini) – комбінований жіночий купальник, carfast (car + breakfast) – сніданок під час керування автомобілем, cutensils (cute + utensils) – красиве кухонне приладдя, chidult (child + adult) – доросла дитина, chugging (charity + mugging) – збір грошей для благодійних цілей на вулиці, civiltary (civil + military) –

військовий у відставці, deskfast (desk + breakfast) – споживати їжу за робочим столом, не відриваючись від роботи, edress (electronic + address) – електронна адреса, illegrant (illegal + immigrant) – нелегальний іммігрант, jalk (jog + walk) – прогулюватись у швидкому темпі, mairs (moving + stairs) – ескалатор, many (man + nanny) – нянька-чоловік, mox (moving + box) – ліфт, romcom (romantic + comedy) – романтична комедія, splog (spam + blog).

Підсумовуючи, зазначимо, що зміни діяльного досвіду людини спричиняють з'яву нових та розширення старих фрагментів картини світу. За результатами проведеного дослідження ми можемо стверджувати, що роль телескопії в творенні неологізмів значно зросла в останні роки. За структурними характеристиками неологізми-телескопізми це – багатокомпонентні одиниці.

Література:

1. Бортничук Е. М. Словообразование в современном английском языке : [монографія] / Е. М. Бортничук. – К. : Вища школа, 1988 – 98 с.
2. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо-український словник. – Вінниця : Нова Книга, 2008 – С. 5– 68.
3. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови: [монографія] / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя : Запорізький державний університет, 1998. – 431 с.
4. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови : [монографія] / М. І. Мостовий – Харків : Основа, 1993 – 175 с.
5. Омельченко Л. Ф. Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика / Л. Ф. Омельченко // Збірник Львівського університету. Іноземна філологія. – Л., 2003 – Вип. С. 15 – 54.
6. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення : [монографія] / М. М. Полюжин. – Ужгород : Закарпаття, 1999 – 240 с.
7. Селіванова О. О. Лінвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
8. Arnold I. V. The English Word : [monography] / I. V. Arnold. – М. : Высшая школа, 1986. – 296 с.

9. Bauer L. English Word-Formation: [monography] / L. Bauer. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 296 p.

10. Cannon G. Abbreviations and Acronyms in English Word-Formation / G. Cannon // American Speech. – 1989. – Vol.

11. 64. – P. 99–127.

Філологічні науки

АНГЛІЙСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Лук'янчук І.О., Сидорук Г.І.

студентка гуманітарно-педагогічного факультету,

Національний університет

біоресурсів і природокористування

України, м.Київ

Як часто ми вживаємо прислів'я у нашому повсякденному мовленні?

Кожен з нас час від часу використовує у своєму спілкуванні вислови на зразок «береженого Бог береже», «в тихому болоті чорти водяться», «що посієш, те й пожнеш» тощо, хоча може й не звертати уваги на те, коли і як часто це робить. Справа у тому, що ми вживаємо прислів'я на підсвідомому рівні. Це один з проявів так званого відчуття мови, і воно не спрацьовує в іноземних мовах. Ми набуваємо навиків використання таких мовних засобів лише з тривалою практикою і це свідчить про достатньо високий рівень володіння мовою.

Але як урізноманітнити свою англійську, наприклад, прислів'ями? Звісно, не можна просто перекладати їх, адже ці особливі мовні засоби відображають культуру та світосприйняття народу-носія мови. Кожен етнос сприймає навколишній світ, інтерпретує та висловлює свої емоції по-своєму. Тому знайомство з англійськими прислів'ями та пошук їх еквівалентів в українській мові є невід'ємною частиною вивчення мовно-культурних особливостей з метою набуття вправності у мовленні. Проте, навіть, якщо ви почали вивчати англійську нещодавно, то є декілька популярних англійських прислів'їв, які

напевне вам зустрічалися. А якщо ні, то їх обов'язково потрібно знати для вільного спілкування англійською.

- ***When in Rome, do as the Romans.*** – Серед вовків жити — по-вовчому вити.
- ***Don't judge a book by its cover.*** – Зустрічають по одягу, проводжають по розуму.
- ***Strike while the iron is hot.*** – Всьому свій час.
- ***Practice makes perfect.*** – Повторення - мати навчання.
- ***Don't make a mountain out of an anthill.*** – Не роби з мухи слона.
- ***Actions speak louder than words.*** – Людина красна не словами, а добримі справами.
- ***Curiosity killed the cat.*** – Цікавій Варварі на базарі носа відірвали.
- ***No news is good news.*** – Відсутність новин - хороша новина.
- ***Speak of the devil.*** – Про вовка промовка а вовк на поріг.
- ***The grass is always greener on the other side of the hill.*** – Всюди добре, де нас нема.

В англійській мові деякі прислів'я відповідають українським, нібито вони просто перекладені. Нижче наведено кілька прислів'їв, що мають досить схоже звучання в обох мовах. Деякі з них вказують на однакове розуміння певних понять, інші на особливості географічного положення, тощо.

A cat with nine lives	Кішка з дев'ятьма життями	Живучий, як кішка
A drop in the ocean	Крапля в океані	Крапля в морі
A man is known by the company he keeps	Людина пізнається по її оточенні.	Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.
A friend in need is a friend indeed	Друг пізнається в біді	(аналогічно)
A sound mind in a sound body	В здоровому тілі здоровий дух	(аналогічно)
A storm in a tea-cup	Буря в склянці води	(аналогічно)
Add fuel to the fire	Підлити масла у вогонь	(аналогічно)

All is well, that ends well	Все добре, що добре закінчується	(аналогічно)
Appetite comes with the eating	Апетит приходить під час їди	(аналогічно)
At home even the walls help	Вдома і стіни допомагають	(аналогічно)

Тепер розглянемо декілька прислів'їв, які, хоча й передають той самий зміст, дуже різняться в словесному оформленні.

Англійське прислів'я	Дослівний переклад	Український еквівалент
A cat in gloves catches no mice	Кіт в рукавицях не ловить мишей	Любиш кататися – люби і саночки возити
A gift in the hand is better than two promises	Краще подарунок в руці, ніж дві обіцянки	Краще синиця в долоні, ніж журавель в небі
Don't quarrel with your bread and butter	Не сварися зі своїми хлібом та маслом	Не плюй в криницю - прийдеться води напитися
Go home and say your prayers	Іди додому та говори свої молитви	Не сунь носа в чужі справи
He that has a great nose thinks everybody is speaking of it	Той, у кого гарний ніс, думає, що всі про нього говорять	На злодієві шапка горить
It rains cats and dogs	(не перекладається)	Ллє, як з відра
When pigs fly	Коли свині почнуть літати	Коли рак на горі свисне
Put that in your pipe and smoke it	Поклади це в свою трубку і викури	Зарубай це собі на носі

Проте приклади нижче демонструють, що саме прислів'я надають мовленню живості та органічності, а тому є його невід'ємною частиною:

- ***Appearances are deceptive***, that means that internal truth of a person is usually different from what is visible outside.

For example:

- *I gave my phone to the girl to phone her parents, but she stole it.*
- *It's a bad idea to give your things to strangers.*
- *But she looked so cute.*

- *You should not believe strangers immediately. Appearances can be deceptive.*

Література:

1. Юрченко О.С. Фразеологічні перефрази української літературної мови. Учбовий посібник / О.С. Юрченко. - РВГ ХДУ, 1983. - 119 с.
2. Теля В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический, лингвокультурологический аспекты. М.: Языки русской культуры, 1996. 288с.
3. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / В.В.Виноградов. - М.: Наука, 2001. - 544 с.

НОТАТКИ

